

Berättelse

om hwad i Riket och dess Styrelse sig tilldragit
sedan fjerta Riksdag;

Gifwen Stockholms Slott å Rikssalen den 19 Januari 1874.

Sedan en under den 18 December 1872 afflutad Myntkonvention, Myntkonvention emellan Sverige och Danmark. som war affedd att omfatta Sverige, Norge och Danmark, för att i de respektive länderna införa ett gemensamt på guld grundadt myntsistem, förfallit, till följd af Norska Stortingets vägran att densamma antaga, men Swenska och Danska Riksdagarne till ingående af en sådan Konvention endast emellan de begge länderna Sverige och Danmark lemnat samtycke, så har i anledning deraf, genom å ömse sidor befullmäktigade ombud, förnyad underhandling egt rum och i Köpenhamn, den 27 Maj 1873, blifwit afflutad en Myntkonvention emellan Sverige och Danmark, med för Hans Majestät Konungen förbehållen rätt att äfwen för Norges del kunna densamma biträda. Denna Konvention är ratificerad af Hans Majestät Konungen den 30 Maj samt af Hans Majestät Konungen af Danmark den 7 Juni. Ratifikationerna utweplades i Köpenhamn den 21 Juni.

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afd.

Riksdags-Berättelsen.

Deklarationer om befrielse från hamn- afgift för wisja Swenska och Danfska farfoster samt om rätt till lotsning i Drefund.

För att bereda båtfarten mellan Skånes och Seland's kuster de lättuader, som åsyftas i Deklarationens af den 22 September 1871 slutbestämmelse, har en Deklaration blifwit i Köpenhamn den 2 April 1873 undertecknad, rörande befrielse för wisja Swenska och Danfska farfoster att erlægga hamn-afgift, och äro jemwäl i Köpenhamn, den 14 Augusti 1873, Deklarationer utwevlade angående Swenska och Danfska undersåter tillkommande rätt till lotsning i Drefund.

Postkonventioner med Amerikas Förenade Stater, Tyffland och Danmark.

Emellan de Förenade Rikena och Amerikas Förenade Stater har i Washington, den 15 Mars 1873, blifwit afflutad en Postkonvention, som är ratificerad af Hans Majestät Konungen den 16 Maj och af Presidenten i Amerikas Förenade Stater den 15 Mars. Konventionen trädde i kraft den 1 Juli. — Till åstadskommande af ytterligare fördelar i afseende å postförbindelsen emellan Sverige och Tyffland är i Berlin den 25 Maj 1873 slutet och undertecknad det Andra Additionella Fördraget till den mellan Sverige och Nord-Tyffa Förbundet, den $\frac{24}{23}$ Februari 1869, afflutade Postkonvention. Detta Additionella Fördrag är ratificerad af Hans Majestät Konungen den 12 Juni samt af Hans Majestät Tyfflands Kejsare och Konung af Preussen den 23 Juni. Beträffande postförbindelsen emellan Sverige och Danmark har, med upphäfwande af det, under den $\frac{6}{10}$ April 1869, slutna Postfördrag, ett nytt sådant blifwit emellan de begge Makterna afflutadt i Köpenhamn, den 19 Juli 1873, och ratificerad af Hans Majestät Konungen den 2 September samt af Hans Majestät Konungen af Danmark den 29 Augusti; hwarjemte och till utweckling af samfärdseln emellan de trenne Nordiska Konungarikena och förbindelsen med det kontinentala jernwägsnätet ett protokoll blifwit af besullmäktigade ombud undertecknad i Köpenhamn

den 15 Juli 1873, angående upprättande af en regelbunden ångbåtskommunikation emellan Göteborg och Fredrikshavn.

Ett Fördrag emellan de Förenade Rikena å ena sidan samt Stora ^{Fördrag med} Britannien och Irland å andra sidan, angående ömsesidigt utlemnande ^{Stora Britan-} af förbrytare, är afflutadt i Stockholm den 26 Juni 1873 och ratifi- ^{niens och Ir-} ceradt af Hans Majestät Konungen den 26 Augusti samt af Hennes ^{land om ut-} Majestät Drottningen af Stora Britannien och Irland den 23 Juli. ^{lemnande af} Ratifikationerna utverlades i Stockholm den 28 Augusti. ^{förbrytare.}

Efter att förhandlingar under en längre tid egt rum i ändamål ^{Handels- och} att tillwägabringa en Handels- och Sjöfarts-Traktat emellan de Förenade ^{sjöfarts-trak-} Rikena och Österrike—Ungern, har en sådan Traktat blifwit af å ömse ^{rite—Ungern.} sidor befullmäktigade ombud, den 3 sifflidne November i Wien, afflutad, hwarigenom de kontraherande Makterna tillerkänna hwarandra samma behandling som den mest gynnade nation. Till följd häraf komma naturalster och tillverkningar från de Förenade Rikena att wid införsel till Österrike—Ungern befrias från erläggandet af den derstädes för wisja produkter, hwaribland jern- och trävaror, gällande differentialtull. Denna Traktat har ännu ej blifwit ratificerad, under afwaktan på des handling af Österrikisk—Ungerska Representationerna.

Samtligt de till Justitie-Statsministern från domstolar samt polis- ^{Justitie-} och verkställande myndigheter inkomna uppgifter, har antalet af an- ^{Statsmini-} hängiggjorda mål och ärenden varit: ^{sterus embets-} ^{berättelse.}

af twistemål år 1871: 29,415, år 1872: 26,259;
deribland konkurs- och urarfwamål 714, 457,

och boskillnadsmål utan sammanhang med konkurs år 1871:	80, år 1872:	82;
af alla konkurs- och urarfwärenden, utan afseende derå, om twistefråga i dem till domstols afgörande hänffjutits . .	1,210,	897;
af skuldfordringsmål hos Kongl. Maj:ts Befallningshafswande	63,341,	45,125;
af andra civila ärenden	161,640,	164,241;
af brottmål	28,830,	29,460.
Under år 1871 hafwa i första instans åtalats lagöfwerträdelser till antal af	42,192,	
och blifwit sakkällde, personer	33,311,	
nemligen, män	30,357,	
qwinnor	2,954;	
bland hwilka blifwit dömda:		
till döden	3,	
till straffarbete	1,893,	
till fängelse	605,	
till annan urbota bestraffning	252,	
till endast böter	30,558.	
Dödsstraff verkställdes år 1871 icke något.		

Tillökning af
divisionernas
antal i Hof-
rätten öfwer
Skåne och
Blekinge.

I Hofrätten öfwer Skåne och Blekinge, som under flere föregående
år arbetat å en afdelning utöfwer det å stat bestämde antal divisioner,
har en sådan förstärkning af arbetskräfterna äfwen under sistförflutna år
intill den 1 November egt rum. Balansen af oafgjorda mål har dock

numera så minskats, att nämnde anordning funnits för närvarande icke vidare vara behöflig.

Efter wederbörandes förslag äro föreskrifter meddelade rörande förändrad organisation af Rådstufwurätten och Magistraten i städerna Malmö och Lidköping; äfvensom öfwerenskommelse om röstberäkning wid mästarewal i Ulricehamn är fastställt.

Organisation af Rådstufwurätter och Magistrater. Röstberäkning wid Borgmästarewal.

På grund af gjord framställning har Kongl. Maj:t, med stöd af Kongl. Förordningen den 1 Maj 1868 angående arsskiftens upprättande i stad, förklarar, att i staden Marstrand Magistratens rättighet att förordna boupptecknings- och arsskiftesmän skall upphöra.

Upphörande af Magistrats rättighet att förordna boupptecknings- och arsskiftesmän.

Med tillämpning af föreskrifterna i Kongl. Förordningen den 17 Maj 1872 angående ändring i wisfa fall af gällande bestämmelser om häradssting, och i enlighet med wederbörandes derom gjorda förslag, är förordnad, att från början af innewarande år, dels Rönnebergs, Dnsjö och Sarjagers härader skola utgöra ett tingslag, dels af Björkefunds, Östfunds, Löfings, Bråbo och Memmings häraders domsaga skall vara indelad i två tingslag, bestående det ena af Björkefunds och Östfunds samt det andra af Löfings, Bråbo och Memmings härader.

Särskilda häraders förening till ett tingslag.

Sedan Kongl. Maj:t under år 1870 medgifwit, att för handläggning af brottmål angående häftade personer sök under tre år begagnas för Östra Göinge härad å läns cellfängelset i Christianstad gemensamt med Willands härad, har, efter anmälan, att denna anordning wisat sig ändamålsenlig, Kongl. Maj:t föreskrifwit, att den samma efter utgången af nämnde tid fortfarande borde blifwa gällande.

Gemensamt tingsstad för ransättning med häftade personer.

Förändrad
indelning i
judicielt hän-
seende.

I sammanhang med meddelade bestämmelser om förändring i lägenheten Biskoptomtens eller Kämpagårdens indelning i administrativt och eclesiastiskt afseende, är förordnad, att nämnde lägenhet skall i judicielt hänseende skiljas från Skänings härad och förenas med Skara stad.

Rättegångs-
ombud åt de
Svenska
Lapparne wid
deras twister
i Norge.

Sedan Riksdagen i underdånig skrifwelse den 3 Maj 1871 anhållit om åtgärders widtagande i ändamål att bereda de Svenska Lapparne rättegångsbiträde i Norge, har Kongl. Maj:t, som med afseende å hvad wederbörande myndigheter anfört funnit det wara af wigt att i Norska lagstiftningen försarne ombud antagas för att i Norge meddela de Svenska Lapparne råd och biträde wid de twister och rättegångar, som kunna uppstå emellan dem och den jordbrukande befolkningen i nämnde rike, bemyndigat Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Westerbottens och Norrbottens län att för innewarande och nästkommande år antaga, den förre, efter ty omständigheterna föranleda, ett eller två sådana ombud samt den sednare ett ombud med station i Tromsö; och äro för ändamålet erforderliga medel ställda till Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes disposition, äfwen som föreskrifter meddelats om widden och bestaffenheten af ombudens förpligtelser i förevarande afseende. Enligt hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Westerbottens län inberättat har Kongl. Maj:ts Befallningshafwande till ombud antagit Kandidat juris, Saksföraren och Referenten i Nordre Helgelands jurisdiktion Hilmer Krogh Möller.

Upplåtelse af
mark från
länsfängelsens
i Westerås
jordområde.

Uppå ansöknung af Stadsfullmäktige i Westerås har Kongl. Maj:t medgifwit, att af den åt länsfängelsens i nämnde stad upplåtna mark i Stallhagen ett område, utgörande 9 qwadratref 64 qwadratfänger 25 qwadratfot jemte en tillwallning från sjön Mälaren, må, emot wiß årlig ersättning jemte andra wilkor, upplåtas till staden för att användas

till den derstädes under anläggning warande jernvägen äfvensom för uppförande af reparationswerkstäder för jernvägens behof.

Sedan Riksdagen förlidet är anwifad medel för byggnadsarbeten wid straff- och arbetsfängelserna å Vängholmen och i Malmö samt derwid särskildt desfas förseende med celler, hafwa erforderliga byggnadsritningar och kostnadsförslag blifwit af Kongl. Maj:t fastställda, derwid tillika i fråga om siftnämnda fängelse, i öfwerensstämmelse med Fångwårds-Styrelsens anhållan, medgifwits, att arbetet med läggande af ny grund för fängelsens ena länga, som efter planen skall ombyggas, singe redan under sifstförflutna höst utföras. Hvad angår arbetena för ordnande af ett straffarbetsfängelse inom Nya Warfvet wid Göteborg, hafwa under förra året 60 nattceller af sten blifwit inredda inom midtelbyggnadens westra flygel, äfvensom ytterligare 60 nattceller i nämnde byggnads östra flygel och 116 sådana celler i östra längan äro under utförande. Fångwårds-Styrelsen har desutom erhållit befallning att låta å warfsgården, i enlighet med fastställda ritningar och kostnadsförslag, uppföra en särskild fängelsebyggnad med 51 celler, afsedda för fångars förwarande jemwäl under dagen.

Då kronohättet i Alingsås under de sednare åren icke varit för fångwården behöfligt, har Kongl. Maj:t medgifwit, att desamma singe, emot hyra och underhållsflyldighet, samt wissa andra wilkor åt staden tillswidare upplåtas.

I anledning af Fångwårds-Styrelsens framställning har Kongl. Maj:t bemyndigat ordföranden i Styrelsen att i samråd med några sakkunniga män afgifwa utlåtande angående lämpligaste sättet för ordnande af en ändamålsenlig undervisning inom rikets fängelser, de hufwudgrunder, som derwid må tjena till ledning, och de läro- eller läseböcker, som för fångelsernas räkning böra anskaffas, äfvensom angående

Fängelsebyggnader.

Kronohättet i Alingsås.

Frågan om ordnande af undervisningen inom fångelserna.

de åtgärder i öfrigt, som för befrämjande af denna underwisning och det dermed åsyftade ändamålet af en moraliskt förbättrande inverkan på fångarne må anses erforderliga.

Reglemente för arbetsinrättning. Nytt reglemente för Stockholms stads arbetsinrättning har blifwit fastställt.

Lagförändringar.

Kongl. Maj:t, som under den 30 Maj 1873 utfärdat de af Kongl. Maj:t föreslagna, af Riksdagen antagna Förordningar dels angående nedgrafwen skatt, bottenfynd eller annat dylikt, hwartill egare ej finnes, dels angående verkställighet, i wisja fall, af straff, ådömdt genom icke laga kraft egande utslag, och dels angående utsträckt tillämpning af straffarbetes verkställande i enrum, har till nedannämnde, af sednast församlade Riksdag afgifna förslag till lagförändringar, öfwer hwilka Kongl. Maj:t icke kunnat före Riksdagens åtskiljande fatta beslut, sedermera, i den ordning § 87 Regeringsformen föreskrifwer och efter det, hwad angår förslaget till Förordningen angående ändring i wisja delar af Kyrkolagen med dertill hörande författningar, allmänna Kyrkomötet desamma godkänt, lemnat nådigt bifall och låtit å dessa förslag grundade författningar under följande dagar utfärdas, nemligen:

- 1873 den 26 Augusti, Kungörelse angående ändring af 1 och 2 § i Lagen för Rikets Ständers Bank den 1 Mars 1830;
- “ den 9 September, Kungörelse angående ändring i gällande bestämmelser rörande ersättning till vittnen i brottmål;
- “ den 3 Oktober, Förordning angående förändrad lydelse af 2 Kap. 19 § 1 och 2 mom. Strafflagen;
- “ s. d. Förordning angående den förvaltningsrätt, som i wisja fall tillkommer god man, hwilken är förordnad att iakttaga frånwarande arfwinges rätt;

1873 den 3 Oktober, Förordning angående ändring i vissa delar af
 Kyrkolagen med dertill hörande författningar; samt
 " f. d. Förordning angående främmande trosbekännare och deras
 religionsöfning.

Derjemte har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådiga Kungörefser under
 den 2 Maj 1873 angående bestämmande af de walfretfar för riksdags-
 mannawal, till hwilka städerna Borgholm, Skellefteå och Haparanda
 skola hänföras; under den 3 Oktober 1873 angående Kongl. Maj:ts
 Befallningshafwandes och Tillsyningsmäns wid kronohäkte skyldighet att
 å de till dem för verkställighet inkommande utslag angående häftade
 personer göra vissa anteckningar; och under den 27 December 1873
 angående tillägg i Kongl. Kungörefsen den 29 Januari 1861 om in-
 drifning och redowisning af böter och witen; äfwen som, i anledning af
 Riksdagens framställning i ämnet, den 28 November 1873 utgifwits
 Förordning angående frejdibetyg, som af prästerskapet meddelas om per-
 soner, hwilka före 1865 års början blifwit för brott dömda.

Den i berättelsen till sednaste Riksdag omnämnda, af Kongl. Maj:t Kyrkolags-
 förordnade komité för ombesörjande af en revision af den gällande tomitén.
 Kyrkolagen har under sistförflutne år afslutat sitt arbete, men dess förslag
 är ännu ej till Kongl. Maj:t ingifwet.

På grund deraf, att uti åtskilliga af de utlåtanden, som afgifwits
 öfwer det af färskilda komiterade för ordnande af lagfarts- och intednings-
 wäsendet uppgjorda förslag angående inskrifning i fastighetsbok, blifwit
 anmärkt, att den ifrågasatta fastighetsboksinstitutionen icke kunde för när-
 warande införas inom Wermlands och Kopparbergs län, i anseende der-
 till, att der saknades en noggrann begränsning och tydlig beteckning för
 uppdrag af-
 seende nuban-
 rövande af de
 hinder för
 fastighets-
 böders in-
 förande, som
 järskildt inom
 Wermlands
 och Koppar-
 bergs län före-
 tomma.

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afd.

2

Riksdags-Berättelsen.

de genom jordens styckning uppkomna mindre fastigheterna, hvarigenom dessa kunde särskiljas från hvarandra, har Kongl. Maj:t uppdragit åt två lagkunige personer, en från hwardera af nämnde län, att efter noggrann utredning af nuvarande förhållanden i nyssberörde afseende, afgifwa underdånigt utlåtande och förslag rörande de åtgärder, hwilka böra widtagas för undanrödjande af de hinder för fastighetsböckers införande, som särskildt inom nämnde län förekomma.

Komité för
utarbetande
af förslag till
ny reglering
af Häradshöfdingarnes
löneförmåner.

Då en reglering af Häradshöfdingarnes löneförmåner är icke blott af flera skäl särdeles önskelig, utan jemwäl af förhandenvarande förhållanden med nödwändighet påfallad, samt defutom Riksdagen i underdåniga skrifwelser anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta dels utreda om och på hvad sätt det nu med wisja tjenstebefattningar förenade aflöningsfättet medelst expeditionslöfen eller andra sportler skulle, till båt- nad för det allmänna, kunna helt och hållet eller till någon del affkaffas, och dels tillse, huruvida de åt civile embets- och tjenstemän upplättna bofställen må, i den mån sådant författingsenligt kan ega rum, till Statsverket indragas, har Kongl. Maj:t uppdragit åt en komité, att, efter utredning i hvad mån förenämnda af Riksdagen angifna grunder härwid böra komma i tillämpning, utarbета förslag till ny reglering af Häradshöfdingarnes löneförmåner. Komiténs underdåniga betänkande och förslag i ämnet blef i slutet af sistförflutne år till Kongl. Maj:t inlemnadt och kommer att Riksdagen delgifwas.

Arméens
wapenöfnin-
gar.
Indelta
trupperna.

Indelta infanteriets och kavalleriets wapenöfningar hafwa under år 1873 egt rum till den utsträckning underhållsreglementet bestämmer. Härunder hafwa, i likhet med hvad under senaste åren varit förhållandet, särskilda öfningar förfiggått med skarpskyttar och timmermän. Wid

Stånfska husar- och dragon-regementena hafwa, i anseende till bland hästarna utbruten rotsjukdom, regementemötena måst inställas.

Bewäringsmanskapet har öfwats efter derom färfildt utfärdade föreskrifter. Bewäringsmanskapet.

Såsom förberedelse till större truppmanövrer hafwa under sommaren fältöfningar egt rum, hwartill varit kommenderade officerare från samtliga arméens regementen och korpsjer, fördelade på sex afdelningar. Fälttjenöfningar.

Till infanteriets underbefälskola å Carlsborg hafwa såsom elever 465 underofficerare, volontärer och manskap varit kommenderade. Skolan har varit sammandragen under 120 dagar, så att dess arbetstid öfats med 45 dagar. Indelta kavalleriets underbefälskola, som under 90 dagar varit sammandragen i Stockholm, har utgjorts af såsom elever kommenderade 8 underofficerare och volontärer samt 37 korporaler, vice korporaler och ryttare. Underbefälskolor.

En skjutskola för officerare har under 2 månader af sommaren varit sammandragen å Drottningholm, till hwilken skola kommenderats 31 officerare från arméens färfilda regementen och korpsjer. Skjutskola.

För att förhöja de till trupperna utlemnade remingtongewärs lämplighet för frigsbruk, har en omfattande skottställning blifwit anbefald, som äfwen fortgått under sommaren wid samtliga infanteriregementen och korpsjer. Skottställning af gewär.

Krigsskolans omorganisation har under året fortgått och hafwa, i enlighet med föreskrifterna i nämnda Brefwet den 25 Maj 1871, till elever wid Krigsskolan antagits 45 underofficerare och volontärer från arméen. Krigsskolan.

De frivilliga skarpskytteföreningarne. Antalet af frivilliga skarpskytteföreningar, som wid 1873 års ingång utgjorde 228, har, derigenom att åtskilliga föreningar blifwit under året upplösta eller med andra sammanslagna, nedgått till 200 föreningar, räknande tillsammans 24,335 aktiva medlemmar. Antalet skjutbanor för indelta arméen och de frivilliga skarpskytteföreningarne uppgår för närvarande till 156. För medlemmar af de frivilliga skarpskytteföreningarne har, i likhet med föregående år, en allmän skjuttäflingsfest varit i hufvudstaden anordnad.

Officerares anställning i utländsk frigstjenst. För utbildning i frigaryrket hafwa under år 1873 fyra Swenska officerare haft anställning i utländska arméer, af hvilka officerare tre erhållit understöd från det för sådant ändamål bewiljade anslag.

Verldsutställningen i Wien. Wid werldsutställningen i Wien under sistförflutna sommar har en Swensk militärutställning varit anordnad. Det allmänna erkännande, som kommit densamma till del, utwisar, att vårt land icke försummat att följa den storartade utveckling, som på militärteknikens område under senaste tiden egt rum. Genom nio officerares kommandering att tjenstgöra wid denna utställning har ett förmånligt tillfälle till idkande af jemförande militärstudier blifwit yngre officerare beredt.

Arméorganisationen. Sedan grunddrag till ny arméorganisation blifwit inom Generalstaben utarbetade, har Kongl. Maj:t uppdragit åt en komité af högre militärpersoner att granska desamma och deröfver afgifwa utlåtande.

Generalstaben. Efter det förslag till organisation af Generalstaben blifwit förelagdt 1873 års Riksdag och denna till dess genomförande anvisat äskade medel, har, i öfwerensstämmelse med fastställd öfvergångsplan, chef, öfweradjutanter och stabsadjutanter blifwit utnämnde, instruktion utfärdad och Generalstaben trädt i verksamhet.

Föreskrifter för verkställigheten af den beslutade omorganisationen af artilleriet hafwa, i hwad Göta Artilleri-regemente angår, blifwit meddelade; och sedan passivolansen med battericheferne wid nämnda regemente med utgången af 1873 upphört samt de på passivolans underhållna persedlarne afwenksom nummerstyrkan blifwit till Kronan afmönstrade, har, i likhet med hwad förut wid Wendes Artilleri-regemente egt rum, en Förvaltnings-direktion för den ekonomiska förvaltningens be-
 förjande blifwit wid regementet inrättad.

Göta
Artilleri-
regemente.

I wederbörlig ordning verkställd rotering af åtskilliga f. d. post-
 hemman, afwenksom andra oroterade men roteringskyldiga hemman inom
 färskilda län har under nästlidna år wunnit stadfästelse.

Rotering.

De i berättelsen till 1873 års Riksdag omförmälda försöken med
 en 9",₂₄:s refflad bakladdningskanon och grofkornigt styckebrut hafwa
 afflutats med tillfredsställande resultat. Kontrakt har uppgjorts om
 tillverkning af fyra 8",₀₈:s kanoner jemte ett lika antal lavetter till dy-
 lika kanoner.

Fästnings-
Artilleriet.

Wid artilleriwerkstäderna hafwa blifwit förfärdigade: 16 packwagnar,
 åtskilliga redskaps-, rid-, spanns- och stallpersedlar samt verktyg till
 komplettering af den materiel, som utöfwer den redan befintliga erfordras
 för Göta Artilleriregemente med anledning af deß omorganisation; wi-
 dare sju 2",₅₈:s lavetter med föreställare, fyra 2",₅₈:s ammunitionswagnar
 samt en ammunitionswagn för infanteri-ammunition, affedda till försök.
 Deputom har anskaffats åtta 2",₅₈:s kanoner och tiotusen projektiler samt
 en kulspruta med föreställare, affedd för försök.

Fält-
Artilleriet.

Wid Carl Gustafs stads gevärsfaktori hafwa under året blifwit
 tillverkade öfwer 22,000 gevär, hwarförutom 14,400 nya gevär leve-

Gevärstill-
verfningen.

rerats af Husqvarna wapenfabrik samt omkring 1,600 äldre gevär förändrats å reparationswerkstäderna.

Byggnads-
arbeten.

Följande byggnadsarbeten hafwa blifwit fullbordade, nemligen: stall och ridhus i Landskrona för Wendes artilleriregemente, påbyggnad af artilleri-kasernen derstädes, gevärsförrådshus för 1:sta och 2:dra Västgöta-regementena, Westgöta, Skaraborgs, Jönköpings, Westgöta-Dals och Kalmar regementen samt smedjor för Westgöta, Skaraborgs och Westgöta-Dals regementen; och påbörjade: stallbyggnad å Carlshög för Wöta artilleri-regemente, exerciushus och arrestbyggnad i Christianstad samt fältförrådshus i Landskrona för Wendes artilleri-regemente, gevärsförrådshus för Dal, Helsinge, Bohusläns och Merikes regementen, samt smedja för Dalregementet.

Baracker för
bewärings-
manuskapet.

Sedan ritningar och kostnadsförslag till barackbyggnader för bewäringsmanuskapet blifwit genom Arméförvaltningens försorg uppgjorda, har Kongl. Maj:t förordnat, att baracker till bruk för en bewäringsklass skola, i den mån medel dertill blifwa tillgängliga, uppföras å de mötesplatjer, hwarest sådana byggnader för närvarande saknas; Och som Arméförvaltningen tillika anmält, att barackbyggnader för bewäringsmanuskapet nu finnes endast å Norrbottens, Westerbottens och Sventlands Jältjägare-corpsers mötesplatjer, hwarjemte medel wore anwifade för sådana byggnaders uppförande å Wester-Norrlands bewäringsbataljons mötesplats Säugamo, har hemällda embetswerk erhållit nådig befallning att ofördröjligen gå i författning om uppförande af nödigt antal baracker för en klass af det Helsinge och Dalregementena tilldelta bewäringsmanuskapet, hwartill nödiga medel jemwäl blifwit anwifade.

Fästningsbyggnadsarbetet wid Carlslborg samt befästningsarbetena i Befästnings-
arbeten. Stockholm och Carlskrona skärgårdar hafwa fortgått efter af Kongl. Maj:t fastställda arbetsplaner, i den mån anvisade medelstillgångar sådant medgifwit. Man för ombyggnad af Kungsholms fästning wid Carlskrona har blifwit af Kongl. Maj:t gillad.

Topografiska corpsens arbeten under år 1873 hafwa omfattat: upp- Topografiska
corpsens
arbeten. mätning af en baslinea i närheten af Umeå stad samt vinkelmätningar inom det stora triangelnät, som följer Bottniska vikens kust; triangelmätning af andra ordningen inom nordligaste delen af Stockholms län; fältmätningar och i sammanhang dermed stående afvägningar inom Sinspångs läns, Bråbo, Vöfings, Björkekinds, Östföfings, Hammarföfings, med flera härader af Östergötlands län, allt öfver en sammanlagd widd af nitton qwadratmil; fortsättning af åtskilliga arbeten i och för mellersta delen af generalkartan öfver Sverige; utarbetande af topografiska och statistiska beskrifningar öfver Malmöhus och Christianstads län; hvarförutom till öfning i fältmätning för officerare af arméen en så kallad öfningsafdelning warit sammandragen under en tid af fem månader.

Af Topografiska corpsens karta öfver Sverige i skalan 1 : 100,000 hafwa under år 1873 utgifwits kartbladen Stockholm, Trosa, Malmköping, Björksund och Wexjö; under gravering äro bladen Nissjöfors, Nydala, Hwetlanda, Öscarshamn, Lenhofda och Mönsterås, samt mellersta delen af generalkartan öfver Sverige i skalan 1 : 1,000,000.

Från anslaget till understöd åt behöfwande efter 1808 och 1809 Understödet åt
f. d. landt-
wärsmän. års frig qwarleswande landtwärsmän har ett belopp af 40 R:dr funnat tilldelas en hwar till sådant understöd berättigad sökande.

Förändrad
organisation
af sjöförswa-
rets militär-
personal, m. m.

Förändrade organisationer hafwa under år 1873 widtagits dels i vissa delar af Sjöförswarets militärpersonal, hwarigenom Kongl. Flottan och Skärgårds-Artilleriet blifwit förenade till en corps under benämning: "Kongl. Flottan", samt dels af förvaltningen wid Flottans stationer; hwarjemte Kanonier-Corpsen förändrats till Matros-Corps.

Personalens
instruktion.

Tre af Kongl. Flottans officerare hafwa under året lemnats tillfälle att genom tjenstgöring å främmande nationers krigsfartyg bereda sig öfning samt åtnjutit stipendier af dertill afsedda medel, och en varit anställd såsom militär-attaché i London. Åtskilliga af befälet wid sjöwapnet hafwa beordrats utrikes, för att der taga kännedom om sårskilda för wapnets utbildande wigtiga ämnen, hwarjemte tillfälle fortfarande lemnats officerare, tillhörande sjöförswaret, att begagna undervisning wid Krigshögskolan å Marieberg, Gymnastiska Central-institutet samt Teknologiska institutets bergsskole-afdelning, med åtnjutande under tiden af stadgade förmåner. Fem kadett-underofficierare hafwa wid Sjökrigsskolan utexaminerats och befordrats till underlöjtnanter wid Flottan, tio elever der antagits och fyra afgått på egen begäran.

Personalens
öfningar.

I ändamål att bereda öfning för befäl och manskap hafwa företagits:

Expeditioner: till Atlantiska Oceanen, med korvetten Norrköping för sjökadettens öfning samt med ångkorvetten Valder; i Österjön och Kattegatt, med korvetterna af Chapman och Lagerbjelke för öfning af exercisskolornas manskap; — med fregatten Vanadis, hwilken på wåren återwändt från Medelhafwet; med ångfartyget Polhem och briggen Gladan, som återwändt från Norra Polarhafwet, efter öfverwintring på Spetsbergen; i Österjön, med en eskader, bestående af korvetten Thor,

fåfom chefsfartyg, tre monitorer, fyra pansarbåtar, sex kanonbåtar jemte ofwannämnda exercisforvetter Chapman och Lagerbjelke, med färffildt fyste att, genom besök i swenska hamnar, farleder och skärgårdar samt taktiska öfningar, afseende förswaret af våra wigtigaste hamninlopp, bi- bringa befäl och gemenskap skicklighet och insigter af praktiff nytta wid infallande frig; samt widare med tre skeppsgöfsbriggar; med en kanon- båt, för anställande af målskjutningsöfningar med exercisfolans i Stock- holm manskap; med en minafdelning, bestående af tre ångbåtar och ett logementsfartyg; och med forvetten Balder, som ånyo på hösten utgått till Spanien, Westindien och Norra Amerika.

Under den swårare årstiden hafwa till haveristers hjälp warit sta- tionerade en kanonbåt på westkusten och två kanonbåtar wid Gotland.

Under året hafwa samtidigt warit sjökommenderade 96 officerare samt omkring 1,930 underbefäl och gemenskap.

De bewäringsfkyldige inom sjöwapnets områden hafwa gemensamt med landtbewäringen, under befäl från Arméen, undergått wapenöfning, samt, i afseende på inmönstrade bewäringsfkyldige, som tillhört friwilliga skarpfytteföreningar, tillämpats bestämmelserna i nådiga Kungörelsen den 11 Augusti 1863.

Arbetena å pansarkanonbåtarna Gerda och Ulf hafwa afflutats och fartygen till Kronan levererats.

Flottans
fartyg.

Å de öfriga fyra wid Motala mekaniska werkstad beställda pansar- kanonbåtarna, af samma dimensioner som de förenämnda, har arbetet betydiligen fortskridit.

Anskaffning har blifwit anbefalld af två opansrade kanonbåtar, af hwilka den ena skall byggas å Kronans warf i Carlskrona och den andra, enligt derom uppgjordt kontrakt, wid Motala mekaniska werkstad.

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afd.

3

Riksdags-Berättelsen.

Umfattande reparationer äro utförda å ångkorvetten Gefle samt kanonångslupen Motala, äfwenjom större och mindre reparationer verkställda å flera såwål sjöförswaret som lots- och fyrirättningen tillhörande fartyg.

Hus och byggnader wid stationerna.

Arbetet å nya verkstadsbyggnaden på kronowarfwet i Carlskrona har så långt fortskridit att tak kunnat påläggas en del af byggnaden.

Kanonslupsskjulens å galérwarfwet wid Stockholms station förändring till verkstäder är, hvad husbyggnaden angår, afslutad, men massfinernas uppfattande och arbetet med de inre anordningarna pågår ännu.

De stora i England beställda lyftkranarne för båda stationerna äro levererade och under uppfättning.

Åttifilliga mer och mindre omfattande reparationer af hus och byggnader å stationerna samt af sätt och dockportar å Carlskrona warf hafwa jemwål under året blifwit verkställda.

Anskaffning af kanoner, m. m.

Anskaffning är anbefalld af 2 stycken 5,63 tumms och 11 stycken 4,1 tumms kanoner till bestyckning af ångkorvetterna Gefle och Valder samt 10 ångkanonbåtar, af 34 stycken lavetter äfwenjom af projektiler.

En mitraillese af Swenssk uppfinning har anskaffats och wid profskjutning befunnits ändamålsenlig; hwarjemte anbefallts inköp af 1,000 stycken remingtongewär med sabelbajonetter samt 500 revolver, jemte erforderligt antal patroner för desamma.

Minwäsendet.

En till konstruktionen ändamålsenlig ansedd minbåt har beställts i England till modell, och en större del minmateriel dels under årets lopp anskaffats, dels till anskaffning anbefallts.

Sjömätningar hafwa år 1873 blifwit utförda i Söderteljewiken, från 1862 års sjömätningsexpeditions slutpunkter i trakten af Landsort, nordwardt hän öfwer Mörkö södra udde och Vålsundet till Södertelje och i sjön Mälaren från Södertelje öfwer Södra Björkfjärden till Stockholm, eller af denna sjö westwardt hän från Stockholm till Long. $17^{\circ} 23'$ D. Grw. och nordwardt till Lat. $59^{\circ} 23'$; omfattande dessa mätningar en areal af 6 geografiska qwadratmil. Deputom hafwa lodningar blifwit utförda wid Ångskärs inlopp och hamn i Dreggrundsgrepen.

Triangelmätningar hafwa fortsatts dels i Mälaren, der de från Stockholm westwardt hän äro fullbordade till en linie öfwer Strengnäs och Enköping, med undantag af den del, som ligger norr om Rosersberg, wid farleden till Upsala, dels å Norrlands kust, der desamma från 1871 års slutpunkter, Jerusalem och Wälsstuteberget, blifwer fortsatta sydwardt hän till Djeknebösklinten och Bredskär, söder om Umeå, omfattande en sträcka af 8 Swenska mil; hwarjemte basmätning utförts i trakten af Umeå. Triangelmätningarna i Norrland hafwa af sjökartverket utförts tillsammans med Topografiska Corpsen.

En specialkarta öfwer Bohuskusten från Wäderöarne till Strömstad och en specialkarta öfwer norra delen af Stockholms skärgård äro fullbordade, hwarjemte en specialkarta öfwer södra delen af Stockholms skärgård och en kuskarta öfwer samma skärgård äro under arbete. Till tredje delen af "Swenska Kusten", omfattande Bottniska wiken, äro 6 plancher förtoningar färdiggraverade. Sjökartverkets samtliga kartplåtar hafwa under året erhållit nödiga rättelser och 4 stycken af dem blifwit renoverade samt 7 stycken guillocherade, hwarjemte 8 stycken förtoningsplancher blifwit renoverade.

Från boktryckspressen har utgifwits "Svenska Lotsen", tredje delen, Bottuiska wiken, samt häftena 16 och 17 af "Underrättelser för Sjöfarande".

Å Sjökartewerkets kopparpress äro under året tryckta 9,500 stycken sjökort och 5,400 stycken förtoningsplancher.

Lots- och fyr-
inrättningen.

Åtgärder hafwa widtagits till anställande, från och med år 1874, af erforderligt antal kronolotsar för lotsning från Salssterbo till Kullen och twärtom, hwarjemte, till ytterligare betryggande af sjöfarten i Öresund, ett fyrfartyg förlagts uti Blintränuan wid det d. s. Kalkgrundet samt åttskilliga andra grund utmärkts med remmare och bojar.

Wid Grönskären å westra kusten har en båthamn anlagts och erforderliga byggnader uppförts för en del af den wid Kyrkefunds lotsplats stationerad personal, som dit förflyttats.

Den år 1872 påbörjade utfyllning för en fyranläggning å grundet Dämman i Kalmar sund har fullbordats, hwarefter en provisorisk byggnad redan funnat iordningställas jemte fyrapparat, hwarigenom fyringen obehindradt kan fortgå.

På fyren å Westergarns utholme på Gotland, der lysningsapparaten warit anbragt i en landternin å taket till fyrbetjeningens bostadsbyggnad, har uppförts ett fristående torn, hwari nämnde apparat numera blifwit inrymd.

Wid Malörns, Djurstens jemte flera andra fyrinrättningar hafwa åttskilliga reparationsarbeten utförts, och en del fyrplatser blifwit försedda med signalkanoner, för att under mist och tjocka kunna wara sjöfarande.

De till bergning af skeppsbrutne och i sjönöd stadde inrättade räddningsstationer hafwa underhållits i godt skick, och en af dem, der raketsapparat saknades, blifwit med en sådan apparat försedd.

De för sjöfartens betryggande anbragta sjömärken hafwa omsorgsfullt widmakthållits, och de för lotspersonalens barn inrättade undervisningsanstalter med liflig håg omfattats.

Likasom under föregående åren, hafwa extra maskinister antagits till fyllande af nödigt antal maskinister wid samtidig rustning af flera utaf sjöwapnets ångfartyg. Extra maskinisters antagning.

Med användande af de utaf Riksdagen bewiljade kreditiv har den förbättrade pensioneringen af sjöförswarets så wäl embets- och tjänstemän samt betjente som gemenskap kunnat upprätthållas. Pensioneringen wid sjöwapnet.

Ny båtsmansrotering har egt rum inom Stockholms och Östergötlands län, äfwen som ny båtsmansrustning af åtskilliga f. d. posthemman uti Blekinge län. Ny rotering och rustning.

Åtskilliga ändringar hafwa under den 28 Februari 1873 anbefallts i reglementet för sjukwärden wid sjöwapnets stationer af den 12 Oktober 1871, samt den 12 April nådig Kungörelse utfärdats om tillägg wid Instruktionen för skeppsmätare den 21 December 1865. Utfärdad Kungörelse m. m.

För jordbruksnäringen har det sistförflutna året varit särdeles gynnsamt. Höstförden har utfallit rikligare än i mannaminne; och äfwen sädesförden har varit ymnig, ehuru i södra och westra delarne af riket den på hösten ganska regniga wäderleken mycket förswarat inbergningen af säden, som, symmerligast wårsäden, på flere ställen tagit skada och måltats. Till följd af den starka nederbörden har oc potatisen nästan allmänt angripits af den röta, som under de senare trettio åren i mer eller mindre hög grad, alltefter wäderlekens och odlingsfättets beskaffen-

Jordbruket och dess binäringar.

het, hemskött denna rotfrukt samt minskat och nedsatt värdet af dess afkastning. Öfrige rotfrukter hafwa deremot lemnat en god och i allo tillfredsställande skörd.

Landets jordbruk har under året gjort ett stort framsteg i det att slätter- och skördemaskiner kommit till en allmännare användning, hvarigenom kostnaden för skördarbetet kunnat minskas och inbergningen af hö och säd verkställas fortare, än med de äldre wanliga skördesätten. Ett annat framsteg wid jordbruket har utgjorts af den allt större och större spridning och användning, som de konstgjorda kemiska gödningsämnenäna wunnit, medelst hwilka jordens afstringskraft så ansenligt kan höjas till frambringande af rikare och bättre skördar af alla slag. Wenom de undersökningar, som på bekostnad af allmänna medel blifwit verkställda för uppdagande inom landet af fosforsyrehaltiga mineralier, har wisshet wunnits derom, att uti Kopparbergs län förekomma fosforitförande bergarter af beaktansvärd utsträckning, samt att inom Westergötland, Östergötland och på Öland förefinnes glaukonit- och fosforithaltig kalk jemte bituminös stiffer uti sådana mängd, att häraf böra kunna hemtas kraftiga hjälpmedel för jordbrukets ytterligare utveckling och förkofran.

Skogsafverkningen har fortgått i större skala än under något föregående år, och genom den mängd af arbetare, som mot höga dagspenningar härwid användts, äfwen som genom den lönande arbetsförtjenst, som i öfrigt flerstädes förefunnits, har bristen på nödiga armar för jordbruket blifwit allt mera känbar samt i flere orter afstrat verkliga bekymmer. Af den stora lättheten att wid skogsafverkningen winna hög arbetsförtjenst hafwa äfwen landtbrukskolorna i de norra orterna kommit att lida brist på lärjungar till mycken skada för jordbrukets framtida förbättring inom dessa orter.

Sedan, med anledning af Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes i Göteborgs och Bohus län gjorda framställning om behofwet af wisfa ändringar i de för sillfisket wid westkusten gällande bestämmelser, såwäl Wetenskaps-Akademien som Kommers-Kollegium i afgifna utlåtanden framhållit, dels att de naturförhållanden, hwarpå lagstiftningen för de färdeles wigtiga sillfiskerierna bör grundas, icke äro fullt utredda, dels och att en nöjaktig utredning af dessa förhållanden swårigen kan winnas på annat sätt än genom sorgfälligt utförda wetenskapliga undersökningar och praktiska försök, så har Kongl. Maj:t under den 28 siftilidne Mars funnit godt i nåder uppdraga åt sårffilde Komiterade att leda och anordna utförandet af dylika undersökningar, åswensom anwisat de medel, som för ändamålet hittills warit behöfliga.

Då erfarenheten lärt, att det lätt, hwarpå sillfångst förmedelst s. k. drifgarn utöfwas fring ön Gotland, i flera afseenden eger företräde framför den hittills wid mellersta Östersjön och Bottniska wiken utslutande brukade metod att fånga sill med s. k. sättgarn eller stötar, har Kongl. Maj:t, på derom framställd begäran, till Stockholms läns Hushållnings-sällskaps försogande ställt det anslag, som för underwisnings meddelande i onförmälda fiskemetod erfordrats utöfwer det belopp Sällskapet af egna medel för samma ändamål anwisat; och hafwa, enligt hwad, Fiskeriintendenten anmält, de försök med s. k. drifgarnsfiske, hwilka till följd häraf blifwit inom Stockholms län utförda, warit så lyckosamma, att fiskarena på flere ställen funnit sig förantätne anskaffa erforderlig redskap för att hädanefter kunna utöfwa den fångstmetod, hwarom de först genom den åwägabragta underwisningen erhållit kunskap.

De försök med larfångst i öppna hafwet, hwilka under förlidet år blifwit fortfatta wid ön Gotland och påbörjade utanför Stockholms läns skärgård, hafwa åfwen utfallit så förmånligt, att man med skäl kan

anse en ny näringskälla härigenom wara öppnad och anwisad för de båda länens kustbefolkning.

Genom wederbörandes åtgöranden hafwa behöfliga stadgar blifwit dels utfärdade dels föreslagna för kustfiskerierna i Westerbottens och Kalmar län, laxfiskerierna i Westerbottens län, Laga- och Nisja-åarne inom Hallands län, Göta elf inom Göteborgs och Bohus län, samt injjöfiskerierna inom Söndköpings och Kronobergs län.

Affättningen af fiskeprodukter från rikets fiskelägen wid södra Östersjön till norra Tyskland synes wara i tilltagande, då, förutom färsk lax och saltad sill, under sista året såwäl färsk som saltad ål i ganska betydliga partier blifwit utförd till Tyska hamnar.

Stuteriwäfen-
dets ordnande.

Den af Kongl. Maj:t i nåder tillsatta Stuterikommissionen har warit sammankallad för att yttra sig dels om användandet af de 50,000 R:dr, som Riksdagen anwisat till inköp af afwelsdjur för stuterierna och landtbeskällaredepoterna, dels angående de reglementariska föreskrifter, som wid en blifwande tillämpning af ett antaget system för prisbelöning af hästar kunde erfordras, dels och beträffande åtskilliga andra stuteriwäsendet rörande wigtigare frågor.

Sedan Kongl. Maj:t, uppå Stuteri-Öfwerstyrelsens hemställan, i nåder förordnat att inköp af afwelsdjur för stuterierna borde verkställas redan under hösten sistlidet år samt för sådant ändamål anbefallt den härför anwisade summans utanordnande, så hafwa två engelska fullblodshingstar, tre engelska fullblodsston, fyra hingstar af anglonorrmaniff och en hingst af norrk race blifwit inköpte samt i de försälda stuterierna insatta.

Widare har Stuteri-Öfwerstyrelsen erhållit nådig befallning att i anledning af Riksdagens underdåniga anhållan om åtgärders widtagande

för ett ändamålsenligt ordnande af hofsföringsfättet wid ftuteriinnrättningarne till Kongl. Maj:t infomma med underdånigt utlåtande.

Geologifka detaljunderföknigar i fskalan 1:50,000 hafwa under fjftförflutna året utförts inom Södermanlands, Östergötlands, Örebro, Malmöhus och Christianstads län på en areal af fammanlagdt 15 qwadratmil, samt i fskalan 1:100,000 inom Kronobergs och Hallands län på en areal af omkring 23 qwadratmil; hwarjemte fådana underföknigar äfwen pågått i Mora och Lindes bergslag.

Geologifka
underföknin-
gar.

Afwägningar, uppgående till omkring 65 mil, hafwa utförts inom Örebro län.

Af det geologifka kartewerket har under året bladet "Segerfjö" utgifwits.

Följande näringarne rörande allmänna författningar hafwa under år 1873 utfärdats, nemligen: den 22 Februari Kungörelse angående ändring af de genom Förordningen den 7 December 1866, fådan den lyder genom Kungörelfen den 22 Augufsti 1871, bestånda wilkor för förfäljning af maldrycker till förtäring på ftället; den 2 Maj Kungörelse om upphäfwande i hwad angår Norge och Danmark af det allmänna förbudet mot införfel i riket af idislande djur; den 30 i samma månad Kungörelfer dels angående hwad iakttagas bör till förekommande af hofsfapspests och andra smittofamma husdjursjukdomars införande i riket, dels ock angående upphörande af det i Kungörelfen den 4 Oktober 1870 ftadgade allmänna förbud mot införfel till riket af nöthofkap, får, getter och andra idislande djur; den 6 Juni Förordning angående anbringande å Swenfka handelsfartyg af deras egna och deras hemorters namn; den 26 Augufsti Förordning angående wilforen för förfäljning af

Författning-
gar, fom röra
näringarne.

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afd.

4

Riksdags-Verättelfen.

bränvin och andra brända och destillerade spirituösa drycker; och samma dag Kungörelse rörande förändrad lydelse af § 12 mom. 1 i Förordningen den 26 Juni 1871 angående vilkoren för tillverkning af bränvin.

Komité för
reglering af
landtstatens
tjenste- och
löneförhållan-
den m. m.

Kongl. Maj:t, som, med anledning af väckt fråga om förändrad reglering af de till landsstaten hörande tjänster och aflöningen för desamma, under den 22 Februari sistlidet är uppdragit åt en af tre wid landsstaten anställda personer bestående komité att i ämnet, efter behörig utredning af dithörande frågor, afgifwa underdånigt utlåtande och förslag, har sedermera, och uppå hemställan af bemälda komité, under den 19 sistlidne September utsett ytterligare två ledamöter i densamma och derwid uppdragit åt dessa ledamöter att, tillsammans med förutvarande ledamöter i ofwanbemälda komité, utarbета förslag **dels** till reglemente för debitering, uppbörd och redovisning af de allmänna utskylder, som wid de årliga uppbördsstämmorna böra erläggas, **dels** till författning angående indrivning och redovisning af böter; **dels ock** till sådana föreskrifter, som i öfrigt kunna anses erforderliga för ett ändamålsenligt ordnande af uppbörds- och redovisningsväsendet.

Upphörande
af den del utaf
Manufaktur-
diskontinrätt-
ningens verk-
samhet, som
afsett utgif-
vande af lån
i vanlig
diskontväg.

Med bifall till Kommers-Kollegii derom gjorda framställning har Kongl. Maj:t den 7 November funnit godt förordna: **dels** att lån af den beskaffenhet, som omsörmäles i §§ 1 och 2 af det för manufakturinrättningen den 8 Februari 1844 utfärdade reglemente, från och med 1874 års början icke vidare får utgifvas, i följd hvaraf tillämpning i denna del af reglementet med hvad härom i öfrigt är stadgadt icke heller må efter nämnda tid ega rum; **dels** att med slutlig inbetalning af de under år 1874 förfallande diskontlån får, efter pröfning af förekommande omständigheter, lemnas anstånd till den 30 Juni 1875; **dels ock** att de medel, som under år 1874 för gäldande af diskontlån inbe-

talas, skola i främsta rummet användas till infriande af manufaktur-diskontens kreditivskuld till Riksbanken och de derutöfwer för diskontens fordringar inflytande medel användas till förökande af den under Kommers-Kollegii förvaltning ställda förlagslånefonden.

Sedan ledamoten i Vetenskaps-Akademien, General-Vöjtnanten m. m. Herr Friherre K. S. Wrede, som den 1 Juli 1870 i nåder förordnats att i egenkap af Sveriges ombud deltaga i den uti Paris anordnade internationela konferens för behandling af frågor rörande det metrisk mått- och wigtssystemet, från ordföranden i den permanenta komité, hwilken af internationela Meterkommissionen år 1872 tillsattes och uti hwilken Friherre Wrede blifwit inwald till ledamot, erhållit kallelse att närwara wid komiténs till den 1 sifflidne Oktober utsatta sammanträde, derwid, enligt tillkännagifwande af bemälde ordförande, till behandling skulle förekomma frågor af den wigt, att de fordrade samtliga komitéledamöternas närwaro, så har Friherre Wrede med nådigt tillstånd såsom Sveriges ombud deltagit i omförmälda sammanträde.

Internationela meterkommissionens permanenta komité sammanträde i Paris.

Under år 1873 har Sverige deltagit uti den internationela konst- och industriutställningen i Wien; hwarjemte Kongl. Maj:t förordnat General-Kommissarien wid nämnde utställning, Intendenten m. m. C. Zuhlin-Dannsfelt dels att såsom Sveriges fullmäktig för frågor angående landthushållningen deltaga uti den internationela kongress af saktmän inom landt- och skogshushållningen, som under Österrikiska åkerbruksministerns ordförande i Wien under sifflidne September månad egt rum, dels och att, med hänseende till den stora wigten och internatiwela betydelsen af första punkten i nämnda kongress' program, angående skydd för de för jordbruket nyttiga foglar, jemwäl uti sifftomförmälda afseende i egenkap af Sveriges delegerade wid kongressen föra talan.

Sveriges deltagande i internationela utställningen i Wien m. m.

Författningar
i hvarjehanda
ämnen.

Utom de författningar, som här ofwan blifwit särskildt omnämnde, har Kongl. Maj:t under året utfärdat: den 28 Februari Kungörelse angående Mosaiske trosbekännare medgifwen frihet att wälja boningsort; den 30 Maj dels Stadga om afwittring i Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker; dels och Taxa på arfwode åt afwittringslandtmätarne i nämnde tvåanne län; den 6 Juni Kungörelse om ändring i Kungörelserna den 13 Juni 1845 och den 3 November 1848 angående sättet för återbetalningen af lån utaf allmänna medel för beredande af odlingsföretag; den 16 September Kungörelse i fråga om expedition af underrätts utslag i mål angående häktad; den 3 Oktober Förordning angående upphäfwande af det stadgande i presterfkapets privilegier den 16 Oktober 1723, enligt hwilket presterfkapets med fleres gårdar och lägenheter i städerna förklarats fria från borgerligt besvär och tunga; den 7 November Kungörelse angående ändring i Kungörelsen den 9 Mars 1824 om anbringande af lucka å bro öfwer farled; den 5 December Kungörelse angående beräkning af allmänna wägars längd i hela och tiondedels mil samt resekostnaders bestämmande derefter; och den 12 i samma månad Kungörelse angående förhöjning tills widare af det i taxan den 8 Februari 1867 bestämnda arfwode för landtmäteriförrättningar.

Arbetenas
fortgång wid
Statens
jernvägs-
byggnader.

Å Östra stambanan hafwa å bansträckan mellan Linköping och Mjölby, 3 mil 864 fot i längd, återstående terrasseringsarbeten samt beläggning med stenor och ballastning fullbordats, så att samma bansträcka funnat den 1 sifflidne September för allmän trafik upplåtas; hwarjemte linien mellan Mjölby och Borholm, 1½ mil i längd, blifwit färdigt terrasserad samt belagd med stenor och ballast, så att densamma den 30 sifflidne December funnat för godstrafik upplåtas.

Sedan Kongl. Maj:t under den 26 sifflidne Augusti förordnat, att arbetena å östra stambanan mellan Borholm och Mäsjö, 6½ mil i längd, borde så fortskyndas, att nämnde bana i sin helhet må kunna under år 1874 för allmän trafik upplåtas, utsträcktes de redan wid Mäsjö påbörjade arbetena å denna bandel och fortskredo så, att från Mäsjö norrut mot Aneby en sträcka af omkring 2 mil blifwit färdigterrasferad samt beläggning med stenor derå verkställd på en längd af en mil.

Å Norra stambanan hafwa återstående terrasseringsarbetena å linien mellan Broddbo och Krylbo fullbordats samt beläggningen med stenor och ballastningen verkställdt å bansträckan från Slesbo till Krylbo, nära 6½ mil i längd; hvarjemte alla öfriga arbeten blifwit verkställda, så att för allmän trafik kunnat öppnas: linien mellan Upsala och Heby, 4 mil 13,663 fot, den 1 Augusti; linien mellan Heby och Sala, 1 mil 14,840 fot, den 1 September; samt linien mellan Sala och Krylbo, 3 mil 2,749 fot, den 1 December.

Åf den 14 mil 8,000 fot långa norra stambanan mellan Upsala och Storvik äro således 8 $\frac{7}{10}$ mil fullbordade.

Desutom hafwa arbetena å den norr om Krylbo befintliga bron öfver Dalelswen fortgått; hvarjemte terrasseringsarbetena påbörjats såväl å bansträckan mellan denna bro och det omkring 1 mil norr derom belägna Forß, som ock i närheten af Storvik.

De af Kongl. Maj:t särskildt anbefallda undersökningar rörande norra stambanans fortfattning norr om Gefle—Dalabanan hafwa under året blifwit påbörjade samt fullbordade å en sträcka af tillsammans nära 17 mil i längd.

Efter tillkomsten af de under år 1873 till trafik upplåtna linierna Statens jernvägstrafik. Upsala—Krylbo å norra samt Linköping—Borholm å östra stambanan

utgöra Statens trafikerade jernvägar nu ett sammanhängande nät af 129,1 mil.

Rörelsen å stambanorna har varit synnerligen liflig och medfört en betydlig stegring i trafikinkomsterna, så att bemälda intäkter för 1873 med omkring 2,400,000 R:dr öfwerstiga dem för nästföregående år.

Med anledning af från flere håll uttalade önskningsar om en skyndsammare förbindelse mellan öfre och mellersta Sverige samt Norge å ena samt rikets sydligaste del och utlandet å andra sidan, ombesörjes befordringen af post och resande sedan den 1 Maj medelst särskilda snälltåg, som utgå från stambanornas ändpunkter på eftermiddagen eller aftonen och dit anlända å följande morgon.

Allmänna
väg- och
wattenbygg-
nadsarbeten.

Bland de med allmänna medel understödda väg- och wattenbyggnadsarbeten, som under år 1873 fullbordats, äro följande de wigtigaste, nemligen:

Wägomläggningar:

mellan Elmhults jernvägsstation och Dracheryds gästgifwaregård i Kronobergs län;

mellan Fästeredsfund och Trölanda bro i Elfsborgs län;

förbi Sernklefs- och Torpsbackarne inom Lane härad af Göteborgs och Bohus län; och

från Mala by förbi Bjernums gästgifwaregård i Christianstads län mot gränsen af Småland.

Wattenaftappningar:

wid Wiken, Westansjö, Östansjö med flere byar i Ytter-Hogdals socken af Semtlands län;

af sjön Roxen genom utloppets reglering; samt

af Djufåsa, Sandhults och Skorpatorps sjöar i Stranda och Hån-
börds härad af Calmar län.

Sammar:

Wägbrytaren utanför Wisby hamn.

Under år 1873 har koncession bewiljats för följande jernwägs- koncessioner
för jernwägs-
anläggningar.
anläggningar, nemligen:

- 1) mellan trakten af Skiphyttan till Norberg, hwilken koncession dock sedermera förfallit;
- 2) mellan Malmö och Ystad med bibana från Börringe till Anderslöf;
- 3) fortjättning af Hudikswall—Forfa jernwäg till sjön Dellen;
- 4) från Christinehamn till Persbergs grufwor med bibanor till Gammeltroppe och Finshyttan;
- 5) från Filipstad till Nordmarks prestgård;
- 6) mellan Wadstena och Fogelsta station på Hallsberg—Motala—Mjölby jernwäg;
- 7) från Rosersbergs station på Norra stambanan till Lindberga i Stockholms län;
- 8) från Stripa grufwor öfwer Guldsmedshyttan till sjön Kopwalen samt från Guldsmedshyttan till Stora station på Fröwi—Ludwika jernwäg;
- 9) mellan Filipstad och Daglösedet på jernvägen mellan Falun och Göteborg;
- 10) fortsättning af jernvägen mellan Halmsstad och Torup till Wernamo;
- 11) från Wintersjön till Örlingsjön;
- 12) mellan Vimmareds glasbruk och sjön Åsunden; och

13) från Norrköping öfver Waldemarswik och Gamleby till Hultsfreds station på Näsby—Oscarshamns jernväg.

Aktiebolag. Kongl. Maj:t har under år 1873, uppå Civil-Departementets fördragning, meddelat stadfästelse å bolagsordningar för 196 aktiebolag. Månd dessa äro 8 jernvägsaktiebolag, 118 industri- och fabriksaktiebolag, 25 rederiaktiebolag, 2 försäkringsaktiebolag, 24 handels- och hushållsföreningsaktiebolag samt 19 bildade för hvarjehanda andra ändamål.

Liquid emellan Stats- och Riksgäldskontoret för år 1871. Mörande förhållandet med Statsverkets inkomster och utgifter må här meddelas, att en på grund af senast afslutade Rikshufvudbok eller den för år 1871 upprättad liquid emellan Statsverket och Riksgäldskontoret utvisar att för nämnda år öfverskotten och besparingarne öfverfligit bristerna med ett belopp af 7,992,351 R:dr 22 öre, hwilket och blifwit till Riksgäldskontoret levererad.

Förhållandet under åren 1872 och 1873. Enligt en i Statskontoret uppgjord approximativ beräkning öfver förhållandet för år 1872 kommer likaledes för nämnda år liquiden med Riksgäldskontoret att sluta med ett saldo Riksgäldskontoret till godo af omkring 7,500,000 R:dr, hwilket belopp också redan blifwit till Riksgäldskontoret utbetaladt; Och då äfwen för 1873 betydliga öfverskott å en del af Statsverkets inkomster wisat sig uppstå, har i afräkning derå leverering till Riksgäldskontoret egt rum af tillsammans 8 millioner R:dr, hvarjemte Statskontoret funnat af dylika medel till jernvägsbyggnader förskottera 3 millioner R:dr.

Jordeboksarbetet i Kammar-Kollegium. Under nästlidna år har en ny jordebok för Gotlands län blifwit af Kammar-Kollegium fastställd. Derjemte har under året arbetet med de på grund af Kongl. Kungörelsen den 5 Oktober 1871 upprättade

förteckningar öfver till Statsverket indragna ränte- och kronotionbeauslag så fortskridit att samtliga dessa förteckningar nu äro granskade med undantag af dem för Östergötlands, Skaraborgs, Götteborgs och Bohus samt Westerborgs län.

Till följd af senaste Riksdags på Kongl. Maj:ts förslag fattade beslut har kronobrefbäringsfölydigheten med år 1873 upphört.

Kronobrefbäringsfölydigheten upphörande.

Genom kontrakt den 20 September 1743 uppläts åt Sala bergslag under perpetuelt arrende Kronans räntor af de sex nedra socknarne i Salbergs län, nemligen Sala, Kila, Kumla, Möklinta, Norrby och Tärna, med undantag af jordeboks- och mantalsdagsverken samt gruswedrängshjelpen emot en årlig afgift af minst 6,715 och högst 9,865 daler silfvermynt efter silfvertillverkningen. Då Kronan å detta kontrakt årligen gjorde en betydlig förlust förordnades genom Kongl. Brefwet den 31 Oktober 1829, efter träffad öfverenskommelse med Sala bergslag, att bergslaget skulle årligen affätta en i förhållande till silfvertillverkningen bestämd summa, hwaraf jemte derå upplöpande räntor skulle bildas en fond, affedd att, när den hunnit den storlek, att årliga afkastningen deraf motsvarade 1,100 tunnor spanmål, användas till aflöfande af kontraktet om de ifrågawarande räntorna, hwilka derefter borde till Statsverket ingå. Bildandet af denna fond har allt sedan deß pågått. Under tiden hafwa räntorna af de skattfölydige erlagts till bergslaget till och med år 1860 in natura eller efter årlig markgång samt från och med år 1861 emot nedfättning i arrendet, efter tioårigt medelmarkgångspris. Det belopp, som i sådant afseende af de skattfölydiga betalats, har för år 1871 utgjort 23,178 R:dr 60 öre. Afdrages derifrån arrendet, som för nämnda år utgjort 2,016 R:dr 25 öre, så finnes

Upphörande af det med Sala bergslag år 1743 afflutade arrendekontraktet om Kronans räntor af de sex nedre Salbergs socknarne.

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afb.

Riksdags-Verättelseu.

bergslaget's winst å kontraktet hafwa för samma år warit 21,162 R:dr 35 öre. Hela denna summa har dock icke warit Statswerkets förlust, utan en del deraf, nemligen 1,871 R:dr 25 öre, utgjort en förlust för de skattskyldiga i följd deraf att de genom kontraktet warit utestängde från tillämpningen af den år 1869 för Riket i allmänhet stadgade förändring i sättet för räntans utgörande. Genom Kongl. Brefwet den 28 Mars nästlidna år har nu den omsförmälda ränteersättningsfonden, hwilken beräknats skola wid 1873 års slut uppgå till omkring 328,000 R:dr, förklarats wid nämnda tidpunkt hafwa uppnått det för dermed afsedda ändamål erforderliga belopp, i följd hwaraf 1743 års kontrakt wid samma tidpunkt upphört och de skattskyldiga från och med innewarande år komma att till Statswerkets utgöra sina räntor efter sådan omsättning i penningar, som Kongl. Förordningen den 23 Juli 1869 föreskrifwer.

Skattläggningsmethod för Lappmarkerna och ned-sättning af hemmansräntan derstädes.

I sammanhang med utfärdande af afwittringsstadga för Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker har ny skattläggningsmethod fastställd och i öfwerensstämmelse dermed äfwen den ränta, som för närwarande utgår af jord i samma lappmarker, nedsatts från 10 R:dr till 6 R:dr 40 öre för helt mantal.

Bewillningsstadgans tillämpning i Lappmarkerna.

Den allmänna Bewillningsstadgan kommer från och med innewarande år att, med wisja inskränkingar tillämpas jemwäl i Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker, hwilka hittills warit från bewillning befriade; skolande enligt Kongl. Maj:ts af Kyrkomötet bifallna förslag denna bewillning utgå äfwen af eklefiastika tjenstemän i dessa lappmarker.

Öfwerläggnings till Statskontoret

I följd af senaste Riksdags beslut ingå från och med innewarande år till Statskontoret jäwäl den allmänna bewillningen som åtskilliga

andra statsintrader, hwilka förut förwaltats och redowisats af Riksgälds- af åttskilliga
kontoret, hwarjemte Statskontoret äfwen öfwertagit Riksgäldskontorets Riksgälds-
bestyr med de af Riksdagen anwisade lån till wattenastappningar för kontorets
beredande af odlingsföretag; Och har med afseende å härigenom nödiga Förordning
ändringar i gällande förordning om kortstämplingsafgiften ny sådan om kort-
förordning blifwit utfärdad. stämpling-
afgiften.

Sedan under 1872 nio särstilda fonder, hwilka dittills stått under Ötterligare
Arméförvaltningens wård, blifwit öfwerflyttade till förvaltning af Stats- öfwerflytt-
kontoret, har wid nästlidna års slut enahanda öfwerflyttning egt rum ning af fonder
jembwäl i afseende å Wadstena frigsmanshuskassa och inwalidhusfonden. till Stats-
kontoret.

Den fista återstående kronowägen eller den i Falun har under näst- Kronowägen
lidna år blifwit indragen. i Falun
indragen.

För Förvaltningens af sjöärendena hufwudbok har ett på nytt formulär
grunder bygdt formulär blifwit fastställt och i sammanhang dermed med- för Förvalt-
delats föreskrifter till påskyndande af några dit hörande liquider och ningen af
redowisningar. sjöärendena
hufwudbok.

Genom ett till samtliga penningeförwaltande allmänna verk och Insättning i
inrättningar utfärdadt cirkulär har Kongl. Maj:t förordnat, att kon- banker af
tanta, för löpande utgifter icke behöfliga behållningar skola, der sådant penningeför-
utan wäsentlig olägenhet kan ske, insättas i bankinrättning på deposti- waltande
tions- eller upp- och affrisningsräkning och endast wid behof derifrån weris kassa-
uttagas. behållningar.

De till nödlidandes undsättning wid miswärt anslagna medel hafwa Undsättning
icke under nästlidna år behöft i någon mån anlitas. wid miswärt.

Hwitbets-
sockertillverk-
ningen och dess
bestättning.

Förordning angående bestättning af hwitbetssockertillverkningen har jemte ordningsstadga för hwitbetssockerfabrikerna blifwit af Kongl. Maj:t utfärdad. Sedan i följd af dessa författningar, som trädte i gällande kraft den 1 Juli nästlidna år, hwitbetssockertillverkningen i riket kommit under offentlig kontroll, har denna tillverkning bedrifwits wid fem fabriker, två i Malmöhus, två i Östergötlands och en i Hallands län. Afverkningen började wid en fabrik den 26 September, wid en den 6, wid en den 7, wid en den 13 Oktober och wid en den 11 November. Den fortgår wid fyra af fabrikerna äfwen efter ingången af innewarande år. Det belopp råa betor, som wid samtliga fabrikerna afwerkats, har till kalenderårets slut utgjort 514,206 centner, hwilket belopp enligt den antagna grunden för utbytesberäkningen motsvarar 3,213,787½ skålpund råsocker och således i tillverkningsafgift efter 1,6 öre per skålpund lemnar 51,420 R:dr 60 öre. Kontrollen utöfwas af trenne öfverkontrollörer och femton uppsyningsmän, af hwilka senare tre tjenstgöra wid hwardera fabriken. För två af fabrikerna har det undantag från den allmänna föreskriften blifwit medgifwen, att uppvägning af betorna får ske efter deras skärning. Wid de inspektioner af fabrikerna, som hesen för kontrollbyrån verkställt, har kontrollen wisat sig wara på fullt tillfredsställande sätt handhafd.

Postfördrag
med Förenta
Staterna.

Genom ett emellan Sverige och Norge, å ena, samt Förenta Staterna i Nord-Amerika, å andra sidan, den 15 Mars nästlidna år afflutadt postfördrag har, bland annat, frankeringsafgiften för wanliga bref af enkel wigt till Nord-Amerika blifwit nedsatt från 54, 45 resp. 39 öre dels till 36 öre, då befordringen sker å wägen Danmark-Dyfland öfwer Bremen resp. Hamburg eller med ångfartyg å wägen Götteborg-England, dels till 24 öre, då befordringen sker med ångfartyg,

som underhålla regelbunden direkt förbindelse emellan Swenska eller Norska hamnar och hamnar inom Förenta Staterna. Afwen för korsbandsförsändelser har afgiften blifwit nedsatt i förra fallet till 14 och i senare fallet till 10 öre per 50 gram.

Likaledes har genom ett med Tyskland den 25 Maj nästlidna år ^{Postfördrag med Tyskland.} afflutadt additionalfördrag, bland annat, nedsättning egt rum i afgiften för enkelt frankerat brev till 24 öre, samt för trycksaker och warupros till 6 öre för hwar sådan försändelse af högst 50 grams wigt.

Afwen med Danmark har den 19 Juli nästlidna år ett nytt post- ^{Postfördrag med Danmark.} fördrag blifwit afflutadt och i sammanhang dermed en reglering af post- förhållandena emellan Sverige och Norge egt rum. De härwid med- ^{Postförhållanden emellan Sverige och Norge.} delade tre nya bestämmelserna afse hufwudsakligen wigtstatsberäkningen för brev, befodringsavgifterna för korsbandsförsändelser och paketer, ersättning till Swenska postverket för befodran af tidningar mellan utlandet och Norge, asfuransavgifterna för wärdeförsändelser, särskildt sådana som innehålla guld, myntadt eller i plantor, afwensom postverkens ersättningsfkyldighet för förkomna sådana försändelser.

Sedan mot förhöjning i den förut stadgade afgiften för postens ^{Jernvägs- postföring.} befodran å statens jernvägar nattåg blifwit från och med ingången af Maj månad nästlidna år anordnade å westra och södra stambanorna, hafwa fullständiga postkupéexpeditioner blifwit för dessa bantåg inrättade.

För den ena af de båda postkupéexpeditioner, som förut befarit linien Stockholm—Upsala, har, sedan å norra stambanan sträckan Upsala—Sala—Krylbo öppnats för trafiken, tjenstgöringsområdet blifwit till siftnämnda ort utsträckt.

Å östra stambanan har, sedan jernvägen emellan Linköping och Mjölby under året för trafik upplåtits, postbefordringen blifwit besörjd med begagnande af s. k. postiljonskupé två gånger dagligen fram och åter.

Postföring å
nyskilda jern-
vägar.

Å de nyskilda jernvägar, som under året för trafik upplåtits, nemligen å linierna Näsijö—Ekjö, Hjo—Stenstorp, Karlskoga—Lora, Halsberg—Motala—Mjölby samt Nya Kopparberget—Grängesberg, har daglig postbefordran kommit till stånd.

Ny postång-
båtsförbin-
delse emell-
an Göteborg och
Fredrikshavn.

Efter träffad öfwerenskommelse emellan Swenska och Danska Regeringarne har en regelbunden postångbåtsförbindelse, till en början dock endast tre gånger i veckan, blifwit åwägabragt emellan Göteborg och Fredrikshavn, hwilken ångbåtsförbindelses underhållande besörjes af wederbörande Danst myndighet.

Utwidning
af landsvägs-
postföringen.

I anseende till den ordinarie kronobrefbåringens öfwertagande af Postverket wid ingången af innewarande år hafwa i den mån öfwerenskommelser kunnat träffas om skjuts eller gående bud för postens fortskaffande nya postlinier blifwit inrättade och postföringen å förutwarande linier utwidgats eller förändrats i enlighet med de förslag, som wederbörande länsstyrelser i sådant afseende afgifwit.

Nya post-
stationer.

I sammanhang härmed hafwa inrättats en mängd nya poststationer, till största delen med en i afseende å tjenstgöring och redowisning i någon mån inskränkt verksamhet. Antalet af dylika andra klasses poststationer uppgår till omkring ett tusen.

Förändring
af postexpedi-
tioner.

Postexpeditionen i Medevi har blifwit indragen och ersatts af en poststation. Postexpeditionerna i Torsåker och Bengtsfors hafwa flyttats,

den förra till jernvägsstationen Stormvik å Gefle—Kalubanan och den senare till Billingsfors.

Sedan erforderliga bestämmelser rörande förenade post- och telegraf-^{förenade post- och telegrafanstalter} anstalter blifwit af Kongl. Maj:t meddelade, har en dylik anstalt blifwit^{grafanstalter.} öppnad å Ladugårdslandet i hufvudstaden.

I enlighet med senaste Riksdags beslut har den i. k. fribrefsrätten^{Fribrefsrättens upphörande.} med nästlidna års utgång upphört.

För utarbetande af förslag till tjenstgöringsreglemente för postan-^{Postkomité.} stalterna har en komité af posttjenstemän blifwit tillsatt.

Det Kronan tillhöriga posthuset i Uppsala har enligt senaste Riks-^{Försäldt posthus.} dags beslut blifwit försäldt och har köpeskillingen dertför uppgått till 14,925 R:dr.

Den af senaste Riksdag för Postverket fastställda normalstat har^{Postverkets normalstat.} med innearande år trädt i tillämpning.

För General-Poststyrelsen har ny instruktion blifwit af Kongl. ^{Ny instruktion för General-Poststyrelsen.} Maj:t utfärdad.

Antalet postbefordrade försändelser uppgid år 1872 till 15,890,977^{Korrespondensens tillväxt.} mot 14,418,827 under år 1871.

Under år 1872 reqwirerades genom Postverket tidningar till ett^{Tidningar.} antal, som, om hwarje quartal för hwarje tidning räknas försäldt, utgjorde 291,165 exemplar. Sammanlagda prenumerationskostnaden för dessa tidningar, postförvaltars-^{arfmodet} arfmodet deri inberäknadt, belöpte sig till 645,703 R:dr 94 öre.

- Person-
befördrag. Samma år befordrades med postdiligens 16,614 resande eller 2,282 flera än året förut.
- Nya telegraf-
linier. Det elektriska telegrafnätet har blifwit utsträckt genom anläggning af nya linier från Falun till Leksand, från Örebro till Mora, från Linnköping till Kisa och derifrån till Kinda kanalleds slutpunkt wid Horn, hvarjemte nya statstelegrafstationer inrättats i Avesta, Byffe, Hallstahammar, Horn, Kisa, Leksand, Lilla Edet, Mora och Törefors samt, i förening med postanstalt, på Ladugårdslandet i Stockholm. Desutom har den förutvarande privatstationen i Strömsholm blifwit förändrad till statsstation.
- Nya trådled-
ningar. Itterligare ledningstrådar hafwa upplagts å linierna Söderhamn—Sundsvall, Stockholm—Gefle, Westerås—Arboga—Örebro, Söndköping—Göteborg, Westerwik—Kalmar—Carlskrona samt en internationel tråd emellan Göteborg och Stockholm.
- Under-
wattens-
ledning. Sedan Kongl. Maj:t bewiljat det Stora Nordiska Telegrafbolaget koncession å anläggning och begagnande af en elektrisk underwattensledning från närheten af Göteborg dels till Danmark och dels till England, hafwa dessa telegrafledningar blifwit fullbordade och den 11 siftilidna September upplåtna för korrespondens.
- Ombyggnad
af telegraf-
linier. Linierna Christianstad—Sölvesborg och Halsberg—Örebro hafwa blifwit ombyggda med impregnerade stolpar.
- Kostnad för
telegrafbygg-
nadsarbeten. Till telegrafbyggnadsarbeten har under 1873 ett belopp af omkring 260,000 R:dr blifwit använt.
- Det Swenska
telegrafnätets
utsträckning. Sedan det Swenska telegrafnätet under 1873 utwidgats med 18,9 mil i nya stolplinier och 220,1 mil i trådledningar uppgår nu hela

längden af de förra till 1,028,3 och af de senare till 2,406,5, allt geografiska mil.

Med inberäkning af privattelegrafstationerna utgör hela antalet af stationernas de under Telegrafstyrelsens inseende stående stationerna 150, hvaraf 141 äro elektriska och 9 optiska.

Telegrafverkets inkomster, som under 1872 öfverstege utgifterna med 267,828 R:dr 94 öre, anses komma att för år 1873 lemna ett öfverskott af omkring 290,000 R:dr.

Telegrafkorrespondensen, som under år 1872 uppgick till 789,108 telegrammer eller 19 procent mera än 1871, då den var nära 10 procent större än 1870, visar sig vara i fortfarande tillväxt.

För befrämjande af den meteorologiska centralanstaltens ändamål har kostnadsfri befordran å statens telegraflinier blifwit medgifwen för de till nämnda anstalt ankommande och derifrån dagligen afgående väderlekstelegrammer.

Till beqwämlighet särdeles för korrespondenter, bosatta å orter, der telegrafstation icke finnes, har widtagits den anordning att wanliga postfrimärken kunna begagnas till frankering jemwäl af telegrammer.

Till betryggande af de i Westerhottens och Norrbottens läns lappmarker i klimatiskt hänseende så nödiga skogarnes bestånd har genom den för nämnda lappmarker utfärdade afwittringsstadgan derwarande skogsegares dispositionsrätt öfwer sina skogar blifwit i wiß mån inskränkt.

Bih. till Riksd Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afd.

6

Riksdags-Verüttelsen.

Krono-
parterna.

Genom affättande till kronoparker af åbolediga nybyggen i Westerbottens och Norrbottens län samt genom utwidgande af förutwarande kronoparker i Skaraborgs län och bildande af en ny kronopark i Malmöhus län, som förut icke haft någon sådan, har ytvidden af kronoparkerna öfats med omkring 100,000 qwadratref.

Försäld
af utrensning-
rätt å krono-
skogar.

Afverkningsrätt till 1,320,000 träd under dels fem, dels tio och dels tolf års tid har för Kronans räkning blifwit försäld för omkring 2,060,000 R:dr.

Underjökning-
gar för upp-
rensning af
flottnings-
leder.

Underjökningar till utrönande af kostnaden för upprensning af de wattendrag, som utgöra flottningsleder från Kronans skogar i Norrbottens län, hafwa på befestnad af därför särskildt anslagna medel fortgått wid de wattendrag, som leda från den nyligen affatta betydliga kronoparken i Jockmacks och Arvidsjauris socknar, nemligen: Wistån med dess tillflöden, Apnwoelwen, Piteåelwen med dess bifloder Warrisån, Telebäcken m. fl. äfwenjöm Euleåelvs från parken ledande bigrenar; och har af anslaget för berörda ändamål lyftats 4,000 R:dr.

Nya bewa-
farebostäder.

På Kungs-Norrby och Transtrands kronoparker samt å kronoskogar inom Piteå södra revier hafwa fyra nya bewafarebostäder blifwit uppförda.

Extra
bewafare.

Inom de sex norra länen, synnerligast i Westerbottens och Norrbottens län, har, likasom de närmast föregående åren, ett betydligt antal extra bewafare till hämmande af skogsåverkningarne varit anställdt, hwarför kostnaden uppgått till något mer än 26,000 R:dr.

Bergwerke-
skogarne.

Bergsöfwerstyrelsens och bergmästarnes befattning med hushållningen å statens, till bergshandteringens understöd anslagna skogar, har

öfwerflyttats till Skogsstyrelsen och skogsstaten, som äfwen fått åt sig Hofskogen å kronohemman och uppdraget länstyrelsernas bestyr med hofskogen å kronohemman och bo- och boskållen. och boskållen.

Skogshushållningsplaner hafwa blifwit fastställda för 62 allmänna Skogshushållningsplaner. skogsgårdar med en areal af tillfammans öfwer 487,000 qwadratref.

Jagttiden för ejder, som hittills slutat den 16 Mars, har förändringar i jagttid. Österjökusten utsträckt till den 24 April. Elg har i Elfsborgs län fridlyfts till utgången af år 1875 samt rådjur i Söndköpings och Blekinge län till utgången af år 1876, hvarjemte jagt efter bäfwer tillswidare blifwit öfwerallt i Riket förbjuden.

Wid den under nästlidna höst i Wien hållna internationela kongress för behandling af frågor rörande landts- och skogshushållning har Sverige jemwäl i skogshushållningsärenden varit representeradt af ett järskildt förordnadt ombud. International kongress.

Sedan den emellan ombud för de tre Nordiska rikena här i Stockholm afslutade konvention, angående antagande af ett på guld grundadt, Myntkonvention. för de trenne rikena gemensamt myntsystem, genom Norska Storthingets wägran att den samma godfänna förfallit, har en ny på enahanda grunder bygd konvention ensamt emellan Sverige och Danmark blifwit åwägabragt och af båda ländernas representationer gillad.

I följd deraf har Kongl. Maj:t, enligt Riksdagens beslut, utfärdat Nya myntlagen. dels en med konventionen öfwerensstämmande Lag om rikets mynt och dels en järskild Lag om öfwergången till det nya myntsystemet.

Myntverket. Sedan Kongl. Maj:t härjemte fastställt präglar för de nya mynten har härvarande myntverk varit sysselsatt med förfärdigande af de till det nya systemet hörande guldmynten; och som derwid yppats behof af åtskilliga nya anordningar wid myntverket, för att detsamma skall kunna med nödig skyndsämhet fullgöra det betydliga utmyntningsarbete, som nu erfordras, har verkets chef fått på allmän bekostnad företaga en resa till Köpenhamn för att inhemta kännedom om de anordningar, som wid dervarande myntverk blifwit i sådant hänseende widtagna.

Hypotheks-
föreningarnes
ställning.

Enligt den öfversigt af hypotheksföreningarnes ställning wid 1872 års slut, som i Finans-departementet upprättats efter uppgifter från allmänna hypotheksbanken och de försälda hypotheksföreningarne, utgjorde summan af de amorteringslån hypotheksföreningarne då upptagit, efter afdrag af hvad derå amorterats, i rundt tal 194,014,000 R:dr eller 11,156,000 R:dr mera än wid slutet af år 1871. Af berörda summa tillhörde 73,870,000 R:dr lån, som direkt upptagits af hypotheksföreningarne och 120,144,000 R:dr lån, som negocierats genom Allmänna hypotheksbanken.

Allmänna
Hypotheks-
bankens
obligationer.

Allmänna hypotheksbankens obligationsfulld belöpte sig wid 1872 års utgång till 129,482,766 R:dr 59 öre. Af desß femprocentsobligationer har under 1873 försålt ett belopp af 3,694,900 R:dr. Priset å desssa obligationer, som wid årets början utgjorde 101¼ procent, har sedermera höjts den 24 April till 102 procent och den 20 Maj till 102½ procent. Af fyraprocentsobligationerna, hwarå försåljningspriset, wid 1873 års ingång fastståldt till 88 procent, blifwit höjdt den 24 April till 88½ procent och den 7 Maj till 89 procent, har, under året sålts ett belopp af 5,703,300 R:dr. Amorteringen å desssa senare år

1872 utgifna obligationer har redan med första året tagit sin början och ett obligationsbelopp af 163,500 R:dr blifwit under år 1873 inlöft.

Allmänna hypothekskassan för Sveriges städer, hvars obligations=Allmänna Hypothekskassans för Sveriges städer obligationer. skuld wid 1872 års utgång utgjorde 3,036,300 R:dr, har under år 1873 ytterligare förfått obligationer till ett belopp af 1,339,800 R:dr. Priset å dessa obligationer, hwilka löpa med 5 procent ränta, har under hela året 1873 varit bestämdt till 100 procent.

Antalet af de sedelutgifwande enskilda bankerna har under år 1873^{ny sedelutgifwande enskilda bank.} öfkat med en nyöftröjerad sådan bank, benämnd "Helsinglands enskilda bank", som dock först med innewarande års början öppnat sin rörelse.

Sedan under 1873 Skaraborgs läns filialbank upphört, återstå af dyliga banker numera endast Hudikswalls och Sundswalls, hwilkas öftröjer under nästa år tilländagå.^{Filialbankerna.}

För en ny bank utan sedelutgifningsrätt, benämnd "Aktiebolaget Göteborgs Köpmansbank", afwenksom för Aktiebolaget "Stockholms Pantaktiebank" hafwa bolagsreglor blifwit under 1873 fastställda.^{Nya bankaktiebolag.}

Riksbankens j. k. metalliska kassa utgjorde den 30 September 1873^{Riksbankens metalliska kassa.} i rundt tal 27,527,000 R:dr. Motsvarande siffra för år 1872 war 20,279,000.

Riksbankens tillgångar på utrikes orter samt behållning uti icke^{Tillgångar på utrikes orter.} förfallna wexlar på utländska handelsplatser utgjorde nämnda dag 12,080,000 R:dr emot 13,628,000 R:dr år 1872.

Afskilliga bland de enskilda bankinrättningarne ega enahanda flags tillgångar till ganska betydliga belopp, men de uppgifter, som af bankerna meddelas, lemna järfkild upplysning endast om beloppet af dem

tillhöriga icke förfallna wexlar. Detta belopp war den 30 September 1872 R:dr 13,525,000 och samma dag 1873 R:dr 5,005,000.

Bankernas
ställning.

Sammanfattas ställningen den 30 jiftlidna September uti samtliga de bankinrättningar, rörande hwilka uppgifter offentliggöras, nemligen Riksbanken, enskilda sedelutgifwande bankerna, filialbankerna, Skandinaviska Kredit=aktiebolaget, aktiebolagen Stocholms Handelsbank, Gefle bank, Blekinge bank och Göteborgs handelskompani samt Stocholms Inteckningsgaranti=aktiebolag, så wisar sig, jemfördt med förhållandet

Upplåning.

samma dag år 1872, på upp- och affkrifning en ökning från 38,169,000 till 44,692,000 R:dr eller med 6,523,000 R:dr samt på depositions-räkning en ökning från 94,904,000 till 124,603,000 R:dr eller med 29,699,000 R:dr.

Utlåning.

Beloppet af diskonterade inrikes wexlar har från 67,190,000 R:dr den 30 September 1872 stigit till 87,917,000 R:dr samma dag år 1873 och således ökats med 20,727,000 R:dr. Derjemte hafwa utestående lån, hwilka den 30 September 1872 utgjorde 65,391,000 R:dr, till samma dag 1873 ökats med 28,739,000 R:dr och uppgingo således sistnämnda dag till 94,130,000 R:dr. Å kassakreditiv utestod den 30 September 1872 ett belopp af 43,616,000 R:dr och den 30 September 1873 R:dr 62,688,000 eller 19,072,000 R:dr mera än förstnämnda dag.

De uti bankerna insatta medlen hafwa således under det ifrågasvarande året ökats med 36,222,000 R:dr under det de af bankerna meddelade försträckningar ökats med 47,811,000 R:dr.

Utelöpande
bankfjedlar.

Af utelöpande bankfjedlar har beloppet från 93,464,000 R:dr den 30 September 1872 stigit till 117,988,000 R:dr den 30 September

1873, hwilket innebär en tillväxt på ett år af 24,524,000 R:dr och på tre år af 52,222,000 R:dr.

För Civilstatens pensions-inrättning samt för deß Enke- och Pupill-
fond hafwa nya Reglementen blifwit utfärdade. Civilstatens
Pensions-
inrättning.

Religiönswärden inom Swenska kyrkan har, såsom under flera före-
gående år varit fallet, förswärats af prestbrist. Denna, ehuru mången-
städes ganska tryckande, har likwäl inom några stift wisat sig wara i
aftagande. Religiöns-
wärden.

På grund af Förordningen den 16 November 1863 har Kongl. Kyrkomötet.
Maj:t under förflutna året sammankallat allmänt Kyrkomöte, som hållit
sina öfwerläggningar i hufwudstaden från och med den 3 September
till och med den 8 Oktober.

Sedan Swenska Bibelkommissionen, som fått sig anbefaldt att Bibelföwer-
sättningen.
omarbeta sin år 1861 utgifna proföfwersättning af Nya Testamentet,
afslutat detta arbete och desamma blifwit genom trycket allmängjort,
har Kongl. Maj:t låtit öfwerlemna den nya öfwersättningen till Kyrko-
mötets utlåtaude. På mötets hemställan har Kongl. Maj:t derefter
funnit godt att öfwer denna omarbetning infordra yttranden af samtliga
Consistoria Ecclesiastica och Teologiska Fakulteterna wid universiteten,
hwilka sistnämnda erhållit benyudigande att för fullgörande af upp-
draget med sig adjungera de ordinarie universitetslärarne i Grekiska
språket; hwarjemte Kongl. Maj:t låtit tillkännagifwa, att en hwar, som
kan finna något att erinra wid det nya tolkningsarbetet, må till Bibel-
kommissionen insända sina anmärkningar.

Förslag till
ny Katekes.

Efter det den Kommitte, som erhållit uppdrag att utarbete en ny Katekes, afgifwit förslag i ämnet, och Kongl. Maj:t från de Ecclesiastiska Konsistorierna m. fl. infordrat utlåtauden öfwer förslaget, samt dessa utlåtauden blifwit till Kommittén öfwerlemnade för den vidare behandling af ärendet, hvilken desamma kunde föranleda, har Kommittén infommit med ett i wisja delar omarbetadt förslag, hwaröfwer Kongl. Maj:t inhemtat Kyrkomötets yttrande.

Understöd åt
troshörwänd-
ter i främ-
mande land.

Till understöd dels för den inom Ewangelisk-Lutheriska kyrkan i Paris bildade s. k. Inre Mission och dels wid uppförande af ny kyrka för Swenska Ewangelisk-Lutheriska Immanuelsförsamlingen i Chicago uti Nordamerika har Kongl. Maj:t, uppå derom gjorda framställningar, medgifwit att en kollekt må i rikets kyrkor upptagas.

Kyrkobygg-
nader.

Till uppförande af åtta nya kyrkor, till ändring och reparation af två, till torubyggnad å fyra, samt till altaren, predikstolar, läktare och orgelfaçader i sjutton kyrkor hafwa föreflagna ritningar blifwit af Kongl. Maj:t gillade och fastställda. Öppna bref om tillåtelse att genom kollekt och stambof insamla bidrag till kyrkobyggnaders bekostande har Kongl. Maj:t utfärdat för två församlingar.

Presterskaps-
löneförmåner.

Af de genom wederbörande Nämnder enligt Förordningen den 11 Juli 1862 uppgjorda förslag till ordnande af presterskaps löneinkomster har Kongl. Maj:t under sifflidet år fastställt 27, nemligen: inom Stockholms län 2, Kronobergs 1, Kristianstads 6, Malmöhus 6, Hallands 4, Göteborgs och Bohus 2, Elfsborgs 1, Wernlands 3 och Femtlands 2. Wid 1873 års utgång woro tillsammans 1,263 sådana ärenden slutligen afgjorda, och de återstående, till antalet omkring 30, beroende på åtgärd af wederbörande Nämnder, embetsmyndigheter eller menigheter,

med undantag af några få, som befunno sig under beredning till föredragning inför Kongl. Maj:t.

Sedan Presteståndet med underdånig skrifwelse den 12 December 1863 ingifwit förslag till reglemente för Swenska prästerskapets ^{Om pensionering af} enke- ^{entor och barn} och pupillkassa, och wederbörande myndigheter deröfwer afgifwit yttranden ^{efter prästmän} och ^{och elementar-} lärare. den, samt Kongl. Maj:t under den 8 November 1872 uppdragit åt sårskilde Kommitterade att inkomma med det utlåtande och ytterligare förslag i ämnet, hwartill nämnda yttranden kunde föranleda, hafwa Kommitterade utarbetat betänkande och förslag angående pensionering af enkor och barn efter prästmän och elementarlärare, jemte förslag till pensionsreglementen, i anledning hwaraf wederbörande sig yttrat, hwar- efter Kommitterade med föranledande af gjorda anmärkningar ingifwit ett i wisfa delar omarbetadt förslag; och hafwa de båda förslagen blifwit till trycket befordrade och derefter af Kongl. Maj:t öfwerlemnats till Riksmötets utlåtande.

Med anledning af Riksdagens i skrifwelse den 22 April 1872 gjorda framställning har Kongl. Maj:t, efter wederbörandes hörande, ^{Om utarrendering af åt-} under den 9 sifftidne September förordnat, att de i nådiga Beswret ^{stilla till} den 12 November 1858 meddelade stadganden angående utarrendering ^{enkesäten upp-} af prästerskapets annex- och mensalhemman i Skåne, Halland och Blekinge skola i tillämpliga delar lända till esterrättelse i affecnde på de inom Hallands, Göteborgs och Bohus samt Elfsborgs län till enkesäten ^{man.} upplåttna stom- och mensalhemman.

Kongl. Maj:t, som funnit det wara af största wigt att wid till- ^{Universtiteten} ^{och Karolinska} ^{Medico-} ^{Chirurgiska} ^{Institutet.} sättning af de högsta läraretjensterna i riket en på werflig sakkunskap

Di. till Riksd Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afd.

grundad pröfning af de sökandes wetenskapliga förtjenst och skicklighet för det fötta embetet i hwarje fall eger rum, har under den 31 sifftlidne Oktobar anbefalt Kanslers-embetet för universiteten att, efter wederbörandes hörande, dels inkomma med förslag till sådan ändring i universitetens Statuter, hwarigenom större säkerhet må kunna winnas, att wid tillsättandet af lediga professors-embeten sökandes förtjenst och skicklighet blifwa af sakkunnige män bedömda, dels ock afgifwa utlåtande, huruvida i sammanhang med ändrade föreskrifter rörande tillsättning af professors-embete jemwäl ändring i hwad nu finnes stadgadt om tillsättning af adjunktbesättning må anses erforderlig, och, i sådant fall, inkomma med förslag i ämnet; hwarjemte Kongl. Maj:t lemnat Kanslers-embetet öppet att, dereft med anledning af de förslag, som kunna komma att i nämnda hänseenden afgifwas, Embetet skulle finna ändring i andra delar af universitetsstatuterna erforderlig eller eljest ändamålsenlig, äfwen derom hos Kongl. Maj:t göra framställning.

Wid pröfning af uppgjorda förslag dels om inskränkning af de skriftliga profwen i examen till Bergsstaten, dels om ändringar i nu gällande föreskrifter rörande så wäl juris kandidat-examen som examina till rättegångswerken och till Kongl. Maj:ts Kansli, äfwen som i wälkoren för anställning i statens juridiska och administratift civila embeten, har Kongl. Maj:t beslutit förändrad lydelse af stadgandet i Förordningen den 9 Oktobar 1863, § 9, angående skriftliga pröfningen för examen till Bergsstaten, hwaremot, då de i öfrigt förekomna frågorna syntes erfordra närmare utredning, Kongl. Maj:t anbefalt Chefen för Ecclesiastik-Departementet att, efter samråd med för sådant ändamål af honom tillfallade sakkunnige män och sedan nödiga upplysningar eljest blifwit inhemtade, å nyo underställa dessa frågor Kongl. Maj:ts pröfning och afgörande.

Under den 7 sifflidne November har Kongl. Maj:t funnit godt förklara, att utom de rättigheter, som genom Kongl. Brevet den 3 Juni 1870 blifwit qwinlig studerande tillerkända, det må wara sådan studerande obetaget att, med undantag af examen inför Teologiff Fakultet samt juris licentiat-examen, ej mindre aflägga alla öfriga wid universitetet förekommande examina enligt gällande föreskrifter, än ock begagna den offentliga och ensfilda undervisning, som wid universitetet meddelas.

Sedan Rifets Ständer i underdånig skrifwelse den 16 Maj 1863 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes medgifwa Karolinska Medico-Kirurgiska Institutet rätt att i likhet med universitetens Medicinska Fakulteter anställa medicine kandidat-examen, och Riksdagen den 3 Maj 1872 afslåtit underdånig skrifwelse angående ordnande af den medicinska undervisningen i rifet, har Kongl. Maj:t meddelat beslut uti detta ärende genom sårskilda nådiga Brev till universitetens Kansler den 12 December 1873.

Antalet lärjungar wid statens elementarlärowerk och pedagogier utgjorde wid början af sifstförslutne hösttermin 12,159. Elementar-lärowerken och pedagogierna.

Under år 1873 hafwa 610 ynglingar aflagt godkänd maturitets-examen wid elementarlärowerken.

Genom Cirkulär den 6 sifflidne Juni har Kongl. Maj:t dels förordnat, att undervisningen i elementarlärowerkens tre lägsta klasser skall för samtliga lärjungar inom hwarje klass wara i alla läroämnen gemensam, dels ock för samma klasser fastställt undervisningsplan och fördelning af läroämnen; hwarjemte Kongl. Maj:t föreskrifwit, att hwad sålunda blifwit stadgadt skall winna tillämpning för första och andra klasserna från början af höstterminen 1873 samt för tredje klassen från och med höstterminen 1874.

Sedan Chefen för Ecclesiastik-Departementet, enligt meddeladt nådigt tillstånd, kallat sakkunnige män till sammanträde i hufvudstaden för att öfwerlägga om åtskilliga lärowerksfrågor, hafwa några bland desse män erhållit särskildt uppdrag att utarbete förslag till inrättande af en anstalt för elementarlärares praktiska utbildning, och det i ämnet afgifna förslaget har blifwit till trycket befördradt för att utdelas till Riksdagens båda Kamrar m. fl.

Under nästlidet är hafwa 37 lärarekandidater börjat genomgå det för lärareyhlor wid elementarlärowerken förefrisna profår.

För att winna närmare upplysning om lärowerkens tillstånd och undervisningens gång har Chefen för den inom Ecclesiastik-Departementets Expedition bildade afdelning för ärenden rörande den högre undervisningen, enligt uppdrag, under nästlidet är besökt elementarlärowerken i Carlstad, Jönköping, Wexjö, Lund, Malmö och Kalmar.

Kommittén
för den tek-
niska under-
visningens
ordnande.

Underdånigt betänkande och förslag angående åtskilliga lärowerks förening med Teknologiska Institutet och bildande af en teknisk högskola är af dertill utsedde Kommitterade den 4 sifflidne November afgifwet och har på Kongl. Maj:ts befallning blifwit till trycket befördradt.

Folkunder-
visningen

Höfsterminen 1873 uppgick elevernas antal wid folkskolelärare-seminarierna till 593 och wid folkskolelärarinne-seminarierna till 210, eller sammanlagdt 803. Wid läsårets slut sifflidne wårtermin undergingo 156 manliga och 64 qwinliga elever, således tillsammans 220, fullständig afgångsexamen.

Wid Stockholms seminarium har, i anseende till elevernas ökade antal, en med första klassen paralell afdelning blifwit för tillfället anordnad.

De färfälda afdelningar för småskolelärarinnors bildande, hvilka med nådigt tillstånd blifwit anordnade wid seminarierna i Stockholm och Skara, hafwa under år 1873 fortfarande varit i werksamhet.

Under nästlidet år har färfäldt tillfälle varit beredt wid seminarierna i Linköping och Carlstad för äldre folkskolelärare och wid seminarium i Lund för småskolelärare att erhålla fortsatt undervisning.

Genom Kungörelse den 2 September 1873 har Kongl. Maj:t, med ändring af 16 § i Reglementet för folkskolelärare-seminarierna den 1 December 1865, meddelat andra föreskrifter om vilkoren för att kunna vinna anställning som adjunkt wid nämnda läroanstalter.

Efter erhållet uppdrag har Chefen för den inom Ecclesiastik-Departementets Expedition bildade afdelning för ärenden angående folkundervisningen nästlidet år werkställt inspektion wid seminarierna i Stockholm, Upsala, Linköping och Skara.

Enligt Skolrådets berättelser funnos wid slutet af år 1872 i hela riket, utom Stockholms stad, 10 högre folkskolor, 3,587 egentliga folkskolor, af hvilka 2,449 woro fasta och 1,138 flyttande, samt 3,971 småskolor, eller tillsammans 7,568 folkundervisningsanstalter. Antalet barn inom skolåldern utgjorde 710,855, och af dessa undervisades 225,034 i fasta, 151,429 i flyttande folkskolor, 213,665 i småskolor, 326 i högre folkskolor, 7,065 wid allmänna lärowerk, 22,260 i enskilda skolor, samt 74,932 i hemmen; 2,431 hade under året saknat undervisning till följd af naturfel och 13,713 af annan anledning.

Folkskolorna i Stockholm bestodo, enligt Öfwerstyrelsens berättelse, år 1872 af 229 afdelningar med 231 lärare och lärarinnor samt 14 öfningslärare. Antalet barn, som derstädes nämnda år undervisats, hade tidtals uppgått till 8,165 och utgjorde wid årets slut 7,987, af hvilka 3,799 tillhörde första, 3,762 andra och 426 tredje klassen.

Kongl. Maj:t har under den 26 September 1873 förordnat en Kommitte att uppgöra förslag till nya formulär för Skolrådets berättelser om folkundervisningen.

Såsom lönetillskott åt lärare och lärarinnor wid folkskolor och småskolor har under år 1872 af allmänna medel utgått tillsammans 1,083,154 riksdaler 31 öre, och under nästlidet år hafwa 422 församlingar, som i anseende till medellöshet ej kunnat utgöra dem åliggande tillskott till sina folkskolelärares aflöning, erhållit särskilda bidrag af de för sådant ändamål bewiljade medel.

Genom Kungörelse den 2 September 1873 har Kongl. Maj:t, i anledning af Riksdagens framställningar, dels med upphäfwande af hvad i Kungörelserna den 11 December 1863 och den 22 Juni 1871 stadgats angående beloppet af folkskolelärares löner, förordnat om ändring af 4 § 1, 5 och 6 mom. i Stadgan angående folkundervisningen den 18 Juni 1842, såsom dessa moment lyda i Kungörelserna den 29 September 1853 och den 29 December 1860; dels och, med ändring af de genom förenämnda Kungörelse den 22 Juni 1871 gifna bestämmelser rörande lönetillskott af allmänna medel åt lärare och lärarinnor wid folkskolor och småskolor, meddelat särskilda föreskrifter beträffande sådant lönetillskott och derwid fästade förbehåll; hvarjemte Kongl. Maj:t förordnat om fättet för utbekommande af de bidrag, som skoldistriktet ega att till ifrågavarande ändamål af statsmedel undfå.

I ändamål att för nedfatt pris aflåtas till folkskolorna och kostnadsfritt tilldelas folkskolelärare-seminarierna, blifwer innewarande år följande nya undervisningsmateriel att tillgå, nemligen: Korall-psalmbok, Himmelsglob, Räknekuber samt Wäggtastor öfwer menniskotroppen, och har Kongl. Maj:t förordnat, att en af Gymnastiska Central-Institutets Direktion på nådig befallning utarbetad Handledning för undervisning

i gymnastik och wapenöfning wid folkskolelärare-seminarier och folkskolor skall till nedsatt pris hållas allmänheten tillhanda, samt låtit af nämnda arbete inlösa 1,000 exemplar, hwilka blifwit till seminarierna utdelade för att användas såsom premier åt elever, som genomgått afgangspröfning.

Enligt den af Direktionen öfwer folkskolelärares pensionsinrättning afgifna berättelse för år 1872, egde wid detta års slut 2,218 skoldistrikt delaktighet i inrättningen för tillsammans 3,071 läraretjenster. Antalet pensionstagare utgjorde wid nämnda tid 153, med en årlig pensioneringssumma af sammanlagdt 41,841 riksdaler. Inrättningens kapitalbehållning uppgick wid sista räkenskapsårets slut till 680,186 riksdaler 36 öre.

Efter det att Riksdagen under wisfa wilkor anwisat ett förslagsanslag af 10,000 riksdaler till understöd för år 1874 åt folkhögskolor, har Kongl. Maj:t genom Kungörelse den 30 Maj 1873 förordnat, att ansökning om sådant understöd må, med bifogande af redogörelse för skolans organisation och förvaltning i pedagogiskt och ekonomiskt hänseende, jemte uppgift på lärjungarnes antal, af skolans styrelse ingifwas till Kongl. Maj:ts wederbörande Besallningshafwande för att af denna embetsmyndighet med eget yttrande till Kongl. Maj:t öfwerlemnas. År 1873 hafwa understöd bewiljats 8 sådana skolor, wid hwilka, enligt styrelsernas uppgifter, tillsammans 272 lärjungar under läsåret 1872—1873 njutit underwisning.

Af de till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostringsanstalter för medellösa döfstumma barn afsedda anslag hafwa under nästlidet år bidrag bewiljats tio sådana anstalter, nemligen i Stockholm (den så kallade Dysta Skolan), Göteborg (en i förstaden Haga och en å Nya

Uppfostringsanstalter för döfstumma och blinda.

Warfwet), Lund (Skånes anstalt för döfstumma), Carlskrona, Hernösand, Falun, Hjorteds socken i Linköpings stift, Kolbäcks socken i Westeras stift och Stenbrohults socken i Wexjö stift. Antalet af de wid nämnda anstalter underwisjade barn uppgick under året till 329.

Wid Allmänna Institutet för döfstumma och blinda woro år 1873 intagna 196 döfstumma och 58 blinda elever, eller tillsammans 254, af hwilka 165 fri-elever.

Wetenskap,
konst och
antiquiteter.

Medelst lemnade understöd af anslaget till resestipendier samt läro- böckers och lärda werks utgifwande har Kongl. Maj:t fortfarande beredt förtjente wetenskapsidkare tillfälle dels till forskningsresor och dels till allmängörande af deras lärda arbeten.

De af Hans Maj:t Konung Carl XV, enligt testamente den 3 Februari 1872, till Swenska staten skänkta samlingar af konstwerk, wapen och andra föremål hafwa under nästlidet år blifwit från Konungens sterbhus till staten aflemnade, och har t. f. Intendenten wid National-Museum derom afgifwit berättelse, som till trycket befordrats och hwaraf inhemtas, att samlingarna innesatta omkring 470 målningar af Swenske, Norske och Danske konstnärer, wapen till ett antal af 1,240 nummer, samt konst-industriföremål utgörande mer än 2,400 nummer. Dessa samlingar hafwa medelst ett af Riksdagen bewiljadt särskildt anslag blifwit ytterligare tillökta genom åtskilliga inköp i framlidne Konungens bo. — Högstidsammes efterlemnade boksamling, till hvars inlösen för statens räkning Riksdagen anslagit medel, är i Kongl. Biblioteket emottagen, och har Kongl. Bibliotekarien erhållit förefrist att, efter samråd med Bibliotekarierna wid Wetenskaps-Akademien samt universitetet i Upsala och Lund, afgifwa förslag om användandet af de i boksamlingen uppkommande, för Kongl. Biblioteket obehöfliga dupletter.

Genom nådig Kungörelse den 30 Maj 1873 har det i 8 § 1 mom. i Förordningen den 29 November 1867, angående forntida minnesmärkens fredande och bewarande, intagna stadgande om skyldighet att till staten hembjuda fornsyud af brons blifwit upphäfwet.

Genom Bitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademiens försorg hafwa antiquariska forskningsresor blifwit under förflutna året företagna i Ångermanland, Helsingland, Upland, Södermanland, Öster- och Westergötland, Småland, Blekinge, Skåne, Halland, Bohuslän samt på Gotland, hwarjemte Akademien låtit dels afteckna, dels taga fotografiska afbildningar af hwalfmålningar jemte andra fornsaker i kyrkor inom Upland och Westmanland. Utaf anslaget till uppsökning af fäderneslandets fornlemningar och upprättande af förteckningar öfwer sådana har bemälda Akademi nästlidet år lemnat understöd åt enskilde forskare för att anställa undersökningar i Helsingland, Upland, Södermanland, Westmanland och Östergötland samt på Öland.

På grund af Förordningen den 15 Februari 1855, angående er- Fattigwård.
fättning för understöd, som af fattigwårdsfamhällen i ett af de förenade rikena Sverige och Norge lemnas behöfwande personer från det andra riket, har under år 1873, såsom tillförne, liquid mellan de båda statskassorna egt rum. Af anslaget till den fattigwård inom fäderneslandet, hwilken bör med allmänna medel bekostas, hafwa färskilda belopp fortfarande blifwit skälda till disposition af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Femtlands, Westerbottens och Norrbottens län, att användas till understöd åt synnerligen behöfwande bland Lapp-allmogen.

Sedan Riksdagen beslutit kurchusafgiftens upphörande och i stället Sjukwård
m. m.
för densamma bewiljat en allmän sjukwårdsafgift, att tills widare ut-
Bih. till Riksd. Prot. 1874. 1:a Saml. 1:a Afd.

göras af hwar och en som erlägger mantalspenningar, har Kongl. Maj:t under den 26 Augusti 1873 upphävt Kungörelsen den 11 April 1867, angående fortfarande kyrhusafgift, och meddelat föreskrifter i afseende på omsförmälda sjukvårdsafgifts utgörande.

I anledning deraf, att de genom Kongl. Brefwet den 2 Oktober 1868 meddelade bestämmelser rörande beloppet utaf de afgifter, som skola till hospitalen erläggas för sinnessjukas wård derstädes, wid nästlidna års slut upphört att vara gällande, har Serafimer=ordensgillet inkommit med förslag i afseende på ifrågavarande afgifters bestämmande för åren 1874—1878, hwilket förslag blifwit af Kongl. Maj:t godkänt.

Under året har genom Sundhets-Collegii åtgärd inspektion blifwit verkställd wid 15 lasarett och kyrhus samt wid det i Tersö socken uti Helsingland inrättade sjukhem för spetsiska.

Provincial-
läkarewård.

Efter det att Riksdagen bewiljat anslag till löner åt två nya Provincialläkare, som borde anställas inom orter af riket, der sådana läkarebefattningar ansåges vara mest behöfliga, under wilkor att inwånarne i hwarje distrikt skulle på egen bekostnad anskaffa och underhålla lämplig bostad åt läkaren wid den för honom bestämda station, har Kongl. Maj:t, enligt Sundhets-Collegii förslag, förordnat om de nya Provincialläkarnes anställande, den ene i södra delen af Femtland med tjenstedistrikt af Bergs och Dwikens pastorat, jemte Hactås socken af Näs pastorat, samt station inom Bergs socken, den andre i Norrbottens län med tjenstedistrikt af Öfwer-Kalix härads och den del af Korpiombolo som ligger inwid och wester om Kalix elf, jemte norra delen af Gelliwara socken, samt station inom Öfwer-Kalix socken.

Apoteks-
wäsendet.

Kongl. Maj:t har, efter Riksdagens höraude, genom Kungörelse den 9 September 1873 förordnat om affkaffande af de så kallade sälj-

bara apoteksprivilegierna, hvarjemte stadgar för en amorteringsfond, afsedd till inlösen af dessa privilegier, blifwit i hufvudsaklig öfwerensstämmelse med ett utaf Apotekare-societetens Direktion ingifwet förslag fastställda.

Under den 4 sifstlidne December har Kongl. Maj:t gillat och fastställt ett af utsedde Kommitterade uppgjort samt efter nuvarande stegradade lefnadskostnader beräknadt förslag till ny laborationstaxa för apotekare, sådant desamma efter verkställd granskning blifwit af Sundhets-Collegium godkändt.

Wid 1871 års utgång uppgick barnmorskoras antal i hela riket till 1,910, af hwilka 147 woro bosatta i Stockholm, de öfriga i andra städer och på landsbygden. Under loppet af år 1873 hafwa 91 elever blifwit wid rikets tre läroanstalter för barnmorskor underwisade i allmänna förlopningskonsten och, efter med dem anställdt afgångsförhör, förklarats berättigade att utöfwa barnmorske-yrket. Bland dem hafwa 49 utgått från Stockholms läroanstalt, 27 från Göteborgs och 15 från Lunds. Af sålunda utexaminerade barnmorskor hafwa i Stockholm 45 och i Göteborg 24, hwilka samtliga gjort sig wäl kända för insigter och färdighet i den egentliga barnmorskekonstens utöfning, äfwen som för pålitlighet och ett hedrande uppförande, ytterligare erhållit underwisning i den instrumentala förlopningsläran, och, sedan de wid anställdt förhör befunnits derutinnan ega behörig sfiicklighet, förklarats berättigade att under wisja wilkor utöfwa jemwäl denna del af förlopningskonsten.

Antalet vaccinerade barn steg år 1872 till 94,963. För nitiff och sfiickl utöfning af sfiyddskoppymningen utdelades sfiistlidet år belöningar, dels i medaljer, dels i penningar och dels i vaccinations-instrumenter, till 105 personer.

Barnmorske-
wäsendet.

Stytdskopp-
ymningen.

Då det wisat sig, att de i Uleå, Hernösand och Gefle för Norrland inrättade vaccindepöter ej kunnat fylla denna landsdels behof af ympämne, har Kongl. Maj:t, på Sundhets-Collegii hemställan, tillåtit inrättandet af en sådan depöt i Östersund, afsedd för Semtland och Herjedalen.

Sundhets-Collegium har under sistlidna året ombesörjt en ny, öfversedd upplaga af Handbok för vaccinatorer och låtit af densamma utdela två exemplar till hvarje församling i riket.

Veterinär-
väsendet.

Wid Veterinär-institutet i Stockholm uppgif år 1872 elevernas antal till 21, af hwilka 6 aflade fullständig veterinär-examen. Nämda år underwisades wid Institutet 34 hofslagarelärlingar, bland hwilka 18 utexaminerades såsom hofslagare.

Wid Veterinär-inrättningen i Skara utgjorde år 1872 lärjungarnes antal 15, af hwilka 2 aflade utgångsexamen. Utom nämnde lärjungar hafwa 12 personer, på Skaraborgs läns Hushållningsfällskaps föranstaltande, erhållit underwisning i hofbeslagskonsten.

Kongl. Maj:t förblifwer Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse wälbewägen.

Stockholms Slott den 19 Januari 1874.

OSCAR.
(L. S.)

AXEL ADLERCREUTZ.